

**BUDAPEST, V. KERÜLET
BELVÁROS-LIPÓTVÁROS**

**2020 ÉVRE VONATKOZÓ
EGYSZERŰSÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOT JELENTÉSE**

URBAN-LIS STÚDIÓ KFT. // PERSOL 2000 BT.

2021. 12. 10.

MEGBÍZÓ, SZAKMAI KOORDINÁTOR

V. KERÜLET, BELVÁROS-LIPÓTVÁROS ÖNKORMÁNYZATA

Sólyom Katalin

*környezetvédelmi ügyintéző
Építési és Műszaki Osztály*

SZERZŐK

URBAN-LIS STÚDIÓ KFT.

PERSOL 2000 BT.

Liszkay Krisztina

*vezető településtervező
okleveles építészmérnök*

TT/1 01 – 1455

Sólyom Rudolf

okleveles kert és tájépítészmérnök

TK 01-50653

Szczuka Levente

*okleveles településmérnök,
okleveles tervező építészmérnök*

TT 01 – 6111

Készült Belváros-Lipótváros Önkormányzatának adatszolgáltatása, továbbá Belváros-Lipótváros Kerületi Építési Szabályzat Megalapozó munkarésének felhasználásával.

Budapest, 2021. december

TARTALOM

Bevezetés	1
Környezeti elemek állapota	2
1. Természeti környezet állapota	2
2. Zöldfelületek állapota	4
3. Talajállapot	14
4. Vizek állapota	15
5. Klimatikus viszonyok	17
6. Levegőminőség	22
7. Zajterhelés	28
8. Hulladékgazdálkodás	32
9. Zöldfelületgazdálkodás	34
10. Közterületek tisztántartása	38
Épített környezet állapota	39
1. Épített elemek állapotának jellemzése	39
2. Épített elemek védelme	44
Energiagazdálkodás	49
1. Épített környezet és energiagazdálkodás	49
Közlekedés	51
1. A közlekedésből adódó környezeti terhek	51
Szemléletformálás	58
1. Környezeti nevelés, szemléletformálás	58

BEVEZETÉS

A környezeti állapotértékelés követelményeit jogszabály nem szabályozza. Az Önkormányzat e feladatának teljesítése érdekében készítette ezt a dokumentumot. A felhasznált információk és dokumentált adatok többnyire a 2005. évi adatokig visszamenően kerültek feldolgozásra, így a környezeti állapot változásának hosszabb idejű változását is dokumentálja.

A helyben lakó népesség, a környezetvédelem és a kerületben folyó tevékenységek érdekellentétének mérséklését a kerületi Önkormányzat környezetvédelmi rendeletek megalkotásával segítette:

- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2019 (II. 01.) Önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről;
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2020.(III.13.) Önkormányzati rendelete a fás szárú növények védelméről;
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2021. (XI.10.) Önkormányzati rendelete az üzletek éjszakai nyitvatartási rendjéről;
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 14/2020. (III.13.) Önkormányzati rendelete a kedvtelésből tartott állatok tartásának szabályairól.
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 45/2012. (X.11.) Önkormányzati rendelete a zaj- és rezgésvédelem helyi szabályozásáról egységes szerkezetben a módosításáról szóló 30/2013. (X.17.) önkormányzati rendelettel.

Környezetvédelmi konfliktusok és problémák

Legjelentősebb konfliktust a zajterhelés jelenti. A legforgalmasabb útvonalak mellett ingatlanok lakó funkcionkénti hasznosításra nagyon korlátozottan alkalmasak, ennek megfelelően ezen épületekben a lakó népesség folyamatosan csökken. A kerületi rendezvények és idegenforgalom zajhatása szintén jelentős és a meglévő rendeletekkel is nehezen szabályozható, mivel az vagy a lakosság érdekeit szolgálja, vagy az idegenforgalmi tevékenységet korlátozza jelentősebben. A kettő érdek közötti középút megtalálása nagy nehézségeket és folyamatos konfliktusokat okoz.

Településhigiéniai szempontból gondot okoznak a csatornáknak, pincékben tenyésző rágcsálók. Problémát jelent a rendezvények és idegenforgalmi célpontok környékén különösen az éjszakai szemeteléssel járó konfliktusok kezelése. A közterületek idegenforgalmi, közlekedési és munkaterületi (kerületben dolgozók nagy része nem helyi lakos) jelentős mértékű igénybevétele, az átlagost jelentősen meghaladó többlet feladatokat, problémákat okoz, melyek kezelésére a jelentős többlet energiákat és forrásokat igényelnek az Önkormányzat részéről is folyamatosan.

KÖRNYEZETI ELEMELK ÁLLAPOTA

1. TERMÉSZETI KÖRNYEZET ÁLLAPOTA

Budapest, Belváros-Lipótváros a Dunántúli középhegység és az Alföld Duna menti találkozásánál elhelyezkedő, az ókortól lakott terület. A Pesti síkság kistáj síkvidéki területe kelet felé haladva minimálisan emelkedik. Az évszázadok óta városiasan kialakított és fenntartott környezetben mára természetes élővilágról csak nagyon feltételesen beszélhetünk. A kerületben alapvetően egy mesterségesen létrehozott, az emberi tevékenységek által determinált környezet található, melyhez a természetesen előforduló állatfajok és növényfajok egy része lehetőségeik keretein belül alkalmazkodtak.

A parkok, kertek, fasorok, zöldsávok növényzete mesterséges telepítés eredménye, és a fajtaválasztékot tekintve mindig a telepítés korának megfelelő irányzat/elképzelés/divat jegyeit viseli magán. Dominálnak a dísfák és díszcserjék. A parkok állatvilágára a beköltöző madarak, kismélsők a jellemzők. A Duna part, mint élőhely tekintetében a rakpartok 1800-as évek végén lezajlott kiépítésével megszűnt a parti sáv természetes élővilága, a meder melletti sáv mesterséges területté alakítása a folyó természetes életét gátolja, ugyanakkor a belvárosi területek árvízi védelmét biztosítja.

A tájértékek összegyűjtésével a TÉKA (Tájérték Kataszter) foglalkozik, mely a Corvinus Egyetem által kidolgozott, országos szintű, szabadon látogatható és szerkeszthető adatbázis. A melléklet ábrán látható az itt nyilvántartott értékek jelentős száma és sűrűsége, melyek jelentős részben inkább kultúrtörténeti értékek.

Téka - Tájérték kataszter
Forrás: TÉKA

1.1. TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A kerület országos jelentőségű természeti értékei az alábbiak:

- az Országos ökológiai hálózat övezete területének Ökológiai folyosó terület kategóriába sorolt eleme a Duna folyam medrét tartalmazza a teljes budapesti Duna szakaszon,
- a Tájképi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete - a Belvárost és a Duna területét fedi le.

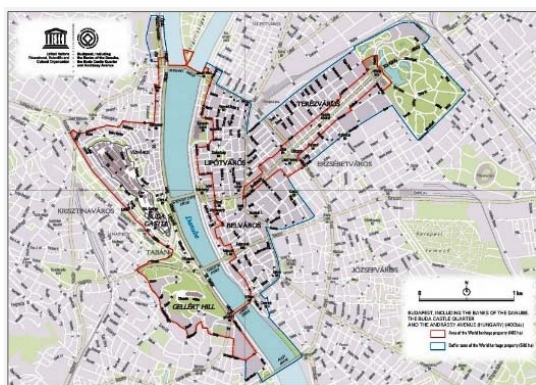

Ökológiai folyosó, tájképvédelmi övezet
(Forrás: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
adatszolgáltatása 2017.03.)

Fővárosi jelentőségű védett természeti érték a kerületben nem található. A főváros számos kiemelt közcélú zöldterületet tart nyilván (zöldterületek és fasorok), melyekkel a zöldfelületi fejezetben foglalkozunk.

Fontos a kerületet érintő elem az UNESCO Világörökségi területek, melyek inkább az épített örökségvédelmet szolgálja, de egyben az ott meglévő természeti értékek megőrzését is jelenti. A kerület szempontjából lehatárolt területen a legfontosabb cél az értékeknek, az integritás és a hitelesség megőrzése, a Duna és a Duna partok, mint a táj karakterét meghatározó elemek védelme és megfelelő minőségi színvonalon tartása. A lehatárolásra kerültek a világörökség területek pufferterrülete is, mely a Belváros-Lipótváros esetében egybeesik a magterület védelmével, hiszen az egész kerület területét lefedi.

A kerületi zöldfelületek jelentős része zöldfelületi értékvédelem alatt áll és ezeket a 7/2020.(III.13.) önk. rendelet a fás szárú növények védelméről 1. számú melléklete tartalmazza.

Világörökség helyszíne és a pufferterrület
(Forrás: UNESCO)

Természeti szempontból a Duna part látványa, a közvetlen vízellmény korlátozott, a gyalogos felületek és a vízfelület közötti gépjármű forgalom vagy villamos pályák miatt. A másik probléma, hogy a Duna parti sétány és a korzó csak rövid szakaszokból áll, nem folytonos, fásítottága sokszor esetleges. A fővárosi RAK-PARK pályázat keretei között a fejlesztések előkészítése már megkezdődött és az érintett kerületekkel közösen készülnek tervek ezen konfliktusok feloldására.

2. ZÖLDFELÜLETEK ÁLLAPOTA

2.1. ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTTSÁG

A zöldterületek, közcélú zöldfelületek aránya Budapest Környezeti Állapotfelmérésének 2015-ös adatai szerint egy lakosra vetítve fővárosi átlagban 5 m², míg az V. kerületben megközelítőleg 2 m² (Forrás: TEIR 2012). Az igen alacsony zöldfelületi ellátottság a kerület speciális adottsága, mely a régi, sűrű városias beépítés következménye.

Az V. kerület területén a zöldterületek a történelmileg kialakult településszerkezetből adóan mozaikosan helyezkednek el, de az egymáshoz közel esők között bizonyos kapcsolatok vannak, illetve esetlegesen ilyen kapcsolatokat a meglévő fasorok biztosítanak, így együttesen egy hálószerű szövetet képeznek a kerületben.

2.2. ZÖLDFELÜLETEK VÉDELME NEK SZABÁLYOZÁSA

A **zöldterületek és zöldfelületek védelmét** országos, fővárosi és kerületi szintű rendeletek biztosítják, melyek közül a jelentősebbek az alábbiak:

- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről – OTÉK
- 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet a fás szárú növények védelméről
- Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 14/1993. (IV. 30.) Önkormányzati rendelete a kiemelt közcélú zöldterületekről
- Budapest Főváros Településszerkezeti terve (TSZT 2021)
- Budapest Főváros rendezési szabályzata (FRSZ 2021)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2020.(I.30.) önkormányzati rendelete Belváros-Lipótváros Kerületi Építési Szabályzatáról (továbbiakban: B-LKÉSZ)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2020.(I.30.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről (továbbiakban TKR)
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2020. (III.13.) önkormányzati rendelete a fás szárú növények védelméről

Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének 14/1993. (IV.30.) Főv. Kgy. rendelet **a kiemelt közcélú zöldterületekről** című rendeletében az alábbi zöldterületi elemek és fasorok szerepelnek:

- **Zöldterület:** *Fővám tér, Jászai Mari tér, Erzsébet tér, Szabadság tér, Széchenyi rakpart, Balassi Bálint utca, Podmaniczky tér, Kálvin tér, Deák tér, Egyetem tér, Eötvös tér, Ferenciek tere, József nádor tér, Kammermayer tér, Lánchíd pesti hídfő, Szervita tér (Martinelli tér) Március 15. tér, Petőfi tér, Roosevelt tér, Károly krt.9., Vértanúk tere (Ságvári tér), Szent István tér, Vörösmarty tér, Belgrád rakpart Astoria előtt, Hild tér, Vigadó tér, Nyugati tér, Károlyi kert, Batthyány-Nagy Imre örökmécses,*
- **Fasorok:** *Alkotmány utca, Bajcsy-Zsilinszky út, Belgrád rakpart, Múzeum körút, Szent István körút, Károly körút, Vámház körút, Kálvin tér, Kossuth Lajos tér, Roosevelt tér, Váci utca, Duna-korzó, Semmelweis utca, Széchenyi rakpart, Balassi Bálint utca, Kecskeméti utca, Szent István tér, Szabadság tér.*

Belváros-Lipótváros önkormányzatának 7/2020. (III.13.) önkormányzati rendelete a fás szárú növények védelméről, 1. számú melléklete tartalmazza a kerületi védett zöldfelületek jegyzékét, mely az alábbi:

- **Területi védelem alá sorolt zöldfelületi elemek:** Aulich utca, Alkotmány utca, Belgrád rakpart (Duna-korzó), Balassi Bálint utca, Batthyányi-örökmécses, Deák Ferenc tér, Erzsébet tér, Falk Miksa utca, Ferenczy István utca 2-6. szám előtti zöldfelület (3 db platánfa), Fővám tér, Hild tér, Hold utca, Honvéd tér, Jászai Mari tér, József nádor tér, Kamermayer tér, Károlyi kert, Kossuth tér, Március 15. tér, Nádor utca (északi rész, Széchenyi utcáig), Olimpia park, Október 6. utca, Petőfi tér, Podmaniczky tér, Semmelweis utca, Szabadság tér, Széchenyi tér, Vécsey utca, Vértanúk tere, Vigadó tér, Vörösmarty tér
- **Egyedi védelem alá sorolt zöldfelületi elemek:** Kamermayer tér - idős szilfa (Ulmus), Széchenyi tér - idős akácfa (Robinia), Olimpia park - idős platán (Platanus), Március 15. tér északi hídfő lépcsője mellett - vasfa (Gymnocladus dioicus)

2.3. ZÖLDFELÜLETEK ÁLLAPOTA, MEGÚJÍTÁSA

Az elmúlt 20 év során a közterületi zöldfelületek döntő többsége megújításra került. A kor követelményeinek megfelelő minőségű és esztétikai értékű növényzet, burkolat és utcabútorzat jelent meg.

A területek jelentős mértékű túlhasználata, folyamatos igénybevétel a régebben megújított terek, fasorok esetében ismételt megújítási igényt jelentenek pl.: Hild tér, stb.

Fasorok megújítása és lehetséges bővítésükre is sor került. Egyes helyeken dézsákba ültetett fák kihelyezésével létesült fasor (pl. Váci utca egyes szakaszai, Duna utca), olyan helyeken ahol a közművek elhelyezkedése gátolta a fák termelt talajba történő telepítését. Fontos elem, hogy közterületekre új vízfelületek, vízjátékok kerültek (pl.: Kossuth tér, Fővám tér Október 6. utca, Petőfi Sándor utca, Egyetem tér, stb.).

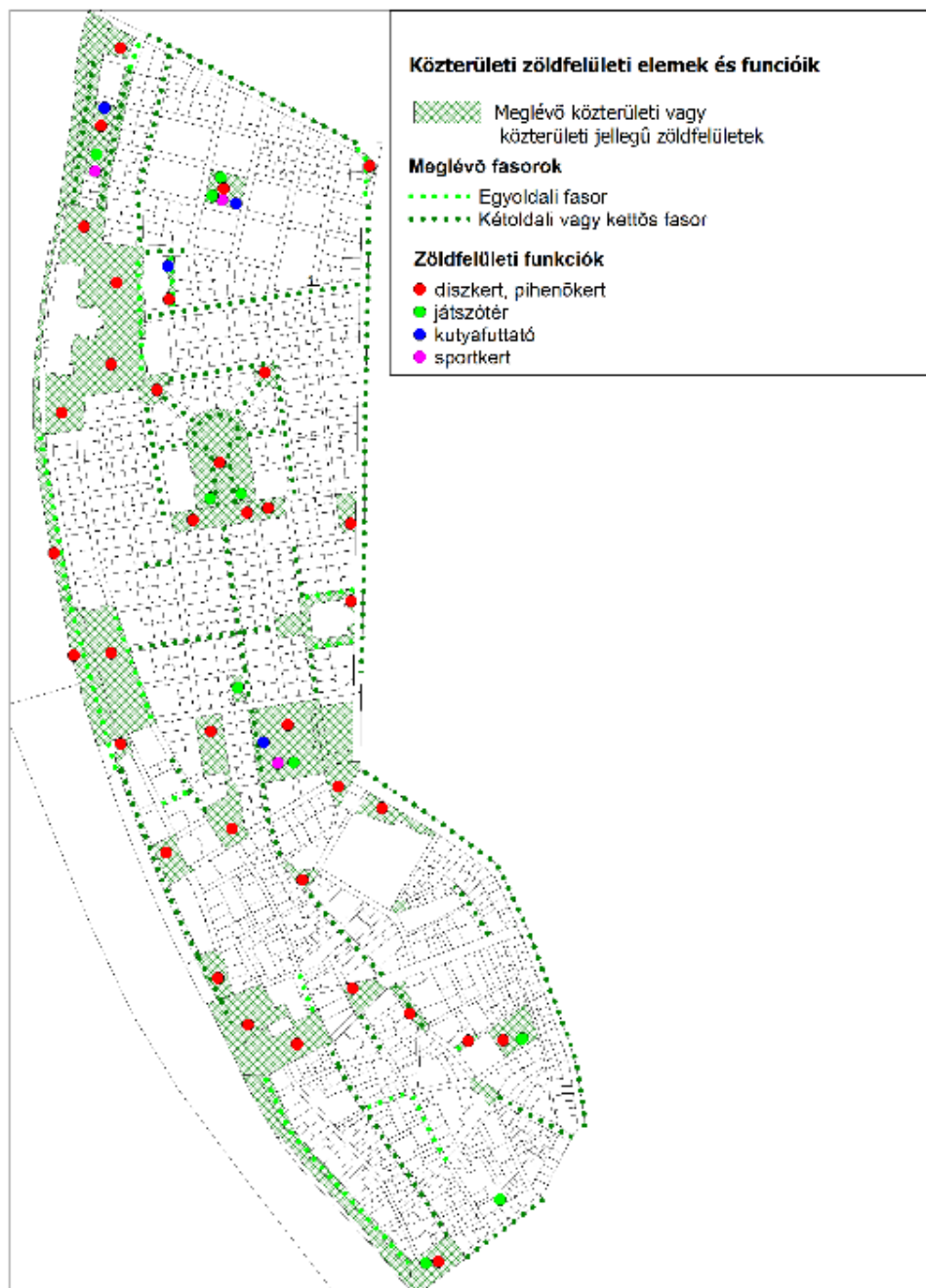
Napjaink zöldfelületi felújításaink során előtérbe kell helyezni azokat a környezeti szempontokat, melyeket a klímaváltozás kényszerít ki, így kiemelt szemponttá válik

- a növényborítottság és növényállomány színezettség növelése,
- vízáteresztő burkolatok alkalmazása,
- klímaadaptációs növényzet alkalmazása, stb.

Nagy probléma a fasorokban a fakazetták minimális mérete. Nagyon sok a vízzáró burkolat. A cserjefelületek sok helyen hiányoznak. A drágán fenntartható gyepfelületek nagy arányt képviselnek. A játszótereken sok a burkolat.

A közcélú zöldfelületek funkcióit tekintve a kerület zöldfelületei jellemzően díszkerti, valamint rekreációs, pihenő funkciót töltenek be. Minél kisebb az adott zöldfelület, annál inkább az esztétikai-látvány funkció dominál.

A nagyobb méretű zöldfelületek esetében jelennek meg csak olyan további funkciók, mint a játszótér, sportkert, vagy kutyafuttató.

Közcélú zöldfelületek funkciói és
fasorok jellege

(Forrás: Persol 2000 Bt. saját
szerkesztése az aktuális adatok
alapján- 2021.December)

2.4. KÖZCÉLÚ ZÖLDFELÜLETEK AZ V. KERÜLETBEN

<i>Megnevezés</i>	<i>Státusz</i>	<i>Állapot jellemzése</i>
Astória előtt	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	átlagos igényességű növénykazetták
Balassi Bálint utca	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	növénykazetták és fasor
Batthyányi örökmécses*	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen felújított, fenntartott díszter, díszkert és fasor
Belgrád rakpart	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	növénykazetták és fasor
Deák Ferenc tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	átlagos igényességű díszkert
Egyetem tér*	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen felújított és fenntartott tér
Eötvös tér	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	átlagos igényességű díszter, díszkert - minimális zöldfelület
Erzsébet tér*	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	igényesen felújított és fenntartott közpark, játszókert, sportkert, díszkert, kutya futtató, gördeszka pálya
Ferenciek tere*	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen felújított díszter, díszkert
Ferenczy István utca*	Nem kiemelt zöldterület, közterületen	igényesen fenntartott növénykazetták és fasor
Fővám tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	felújított közpark, játszókert, díszkert – túlzott mértékű burkoltfelületek
Hild tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	átlagosan fenntartott játszókert, díszkert
Honvéd tér*	Nem kiemelt zöldterület, zöldterületi övezetben	igényesen felújított, fenntartott közpark, játszókert, sportkert, díszkert, kutya futtató – szép idős faállomány
Jászai Mari tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	igényesen felújított közpark, díszkert, szoboráthelyezés
József Nádor tér*	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	2019-ben zöldfelületében megújított tér, igényesen felújított és fenntartott
Kamermayer Károly tér*	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen felújított díszter, díszkert
Károlyi kert*	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	igényesen felújított, fenntartott közpark, játszókert, díszkert
Kossuth Lajos tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	igényesen felújított, fenntartott díszter, díszkert
Lánchíd pesti hídfő	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	átlagosan fenntartott díszkert
Március 15-e tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	igényesen felújított díszter, díszkert, átlagosan fenntartott
Nyugati tér	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	növénykazetták, felújításra szorul - minimális zöldfelület

Olympiai park*	Nem kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	igényesen felújított és fenntartott közpark, játszókert, sportkert, díszkert, kutya futtató
Petőfi tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	díszter, díszkert
Podmaniczky Frigyes tér*	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	2019-ben igényesen felújított díszter, jelentős faállomány
Szabadság tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldterületi övezetben	átlagosan fenntartott közpark, játszókert, díszkert
Széchenyi István tér	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	átlagosan fenntartott díszkert
Széchenyi rakpart	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	átlagosan fenntartott növénykaszetták és fasor
Szent István tér – Bazilika apsziskertek	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen fenntartott növénykaszetták és fasorok
Szervita tér*	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen felújított és fenntartott díszter, díszkert
Vajkay utca*	Nem kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen felújított és fenntartott előkert szerű zöldfelület és fasor, kutya futtató
Városháza tér	Nem kiemelt közcélú zöldterület, építési övezetben	átlagosan fenntartott díszter, díszkert
Vértanúk tere	Kiemelt közcélú zöldterület, közterületen	igényesen felújított és fenntartott díszter, díszkert
Vigadó tér	Kiemelt zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	díszter, díszkert
Vörösmarty tér*	Kiemelt közcélú zöldterület, zöldfelületi rendszer eleme	igényesen felújított díszter, díszkert

*A kerületi Önkormányzat beruházásában felújított és/vagy fenntartott zöldterület

Forrás: Persol 2000 Bt. zöldfelületi szakági tervező saját szerkesztése

2.5. FASOROS UTCÁK A KERÜLETBEN

<i>Utca neve</i>	<i>jelleg</i>	<i>Státus</i>	<i>megjegyzés</i>
Alkotmány utca	kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Arany János utca	kétoldali		utca egy része
Aulich utca	kétoldali		
Bajcsy-Zsilinszky út	kétoldali	Kiemelt fasor	
Balassi Bálint utca	kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Báthory utca	kétoldali		utca egy része
Bécsi utca	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	+ növénykazetta
Belgrád rakpart	egyoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Dorottya utca	kétoldali		utca egy része
Duna-korzó	részben kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Duna utca	egyoldali		dézsás fákkal kialakított fasor
Erzsébet tér	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	+ növénykazetta
Falk Miksa utca	kétoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	
Ferencziek tere	kétoldali		utca egy része
Ferenczy István u.	egyoldali		utca egy része
Hercegprímás utca	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	
Hild tér	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	+ növénykazetta
Hold utca	részben kétoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	
id. Antall József rakpart	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	ez csak részben létező
Jászai Mari tér	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	
Károly körút	kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Kecskeméti utca	kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Kossuth tér	egyoldali	Kiemelt fasor	
Lánchíd pesti hídfő	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	ez csak részben létező
Március 15.-e tér	részben kétoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	
Múzeum körút	kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Nádor utca	kétoldali		utca egy része
Nyáry Pál utca	egyoldali		utca egy része, dézsás fák
Nyugati tér	egyoldali		
Október 6. utca	kétoldali	TSZT szerint városképi	

		jelentőségű	
Perczel Mór utca	kétoldali		
Petőfi Sándor utca	részben kétoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	+ növénykazetta
Petőfi tér	egyoldali	TSZT szerint városképi jelentőségű	
Semmelweis utca	kétoldali	Kiemelt fasor	utca egy része, felújított
Szabadság tér	kétoldali	Kiemelt fasor	
Szalay utca	részben kétoldali		
Széchenyi István tér	egyoldali	Kiemelt fasor	
Széchenyi rakpart	egyoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Szent István körút	kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Szent István tér	egyoldali	Kiemelt fasor	
Váci utca	egyoldali	Kiemelt fasor	utca egy része
Váci utca	kétoldali	Kiemelt fasor	utca egy része, dézsás
Váci utca	kétoldali	Kiemelt fasor	utca egy része
Vajkay utca	egyoldali		
Vámház körút	kétoldali	Kiemelt fasor, TSZT szerint városképi jelentőségű	
Vécsey utca	kétoldali		
Veres Pálné utca	kétoldali		utca egy része
Veres Pálné utca	egyoldali		utca egy része
Wekerle Sándor utca	egyoldali		utca egy része
Zoltán utca	kétoldali		utca egy része
Zrínyi utca	kétoldali		

Forrás: Persol 2000 Bt. zöldfelületi szakági tervező saját szerkesztése

2.6. KÖZTERÜLETI ZÖLDFELÜLETEK FŐ PROBLÉMÁI

Problémát jelent a fák és a cserjék rongálása a közterületi rendezvények és a vendéglátó létesítményekhez csatolt teraszok kialakítása, ezek szállítással, rakodással terhelt területek. Más esetekben a kerékpártámasz figyelmen kívül hagyása miatt a fához támasztják a kerékpárokat, motorkerékpárokat, ez sokszor helyrehozhatatlan károkat okoz.

Kiemelendő az intézményekhez, társasházakhoz tartozó előkertek szerepe, mivel a közterülethez közvetlenül kapcsolódva változatossá teszik az utcaképet. Előkertekkel több helyen is találkozhatunk a kerületben, például a Markó utcában, a Balaton utcában. A Vajkay utcában és a Ferenczy István utcában az épületek előtti közterület egy része előkertszerű.

A belvárosi zöldfelületek általános problémája a kutyasétáltatással összefüggő problémák (Tiltott helyeken is szabadon engedik az állatokat (pl: Szabadság téri gye), kutyapiszok fel nem szedése stb. A kerületben kialakított kutyafuttatók az Erzsébet téren, az Olimpia parkban, a Honvéd téren és a Vajkay utcában találhatók. A területi adottságok miatt a nagytestű, nagy mozgásigényű kutyák számára szükséges méretű terület a kerületben nem áll rendelkezésre, így ezen konfliktusok nehezen kezelhetők.

Kifogásolható minőségű közterületek:

Alsó-rakpart zöldfelületei: a terület nagyon közkedvelt a víz látványa és kondicionáló hatása, valamint a kilátás miatt, annak ellenére, hogy a burkolatok rossz minőségűek az utcabútorozás elavult. A terület nehezen hozzáférhető és veszélyes a nagy gépjárműforgalom miatt. Ugyanezen okokból rossz a levegő minősége is.

Ezen közterületek megújítása a Fővárosi Önkormányzattal, mint tulajdonossal való szoros együttműködésben képzelhető csak el.

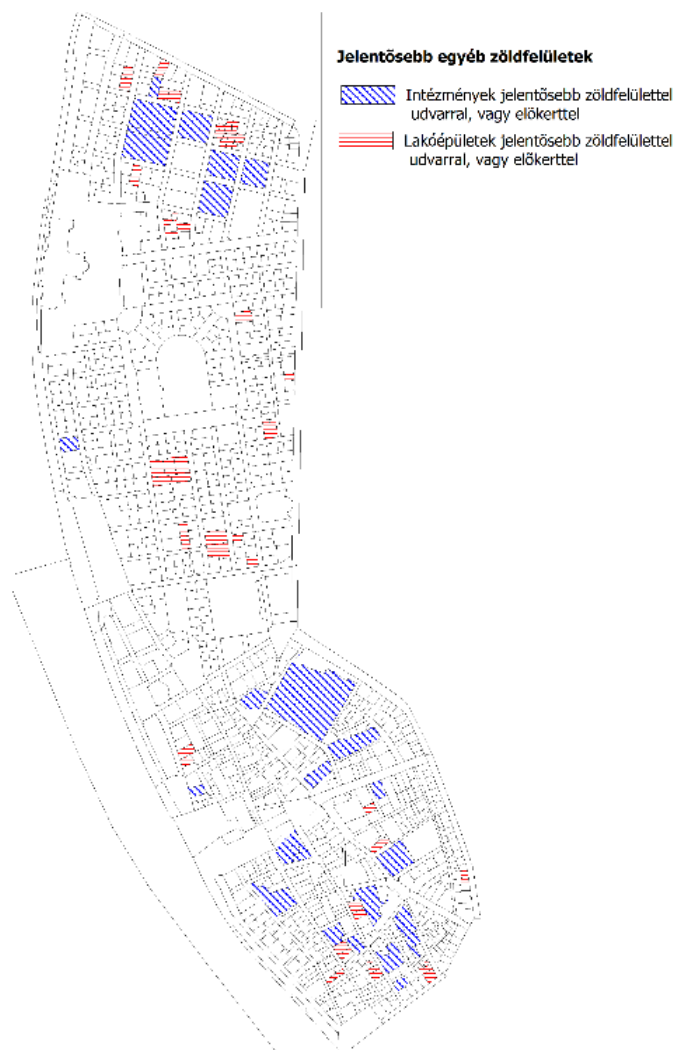
2.7. MAGÁNTULAJDONÚ INGATLANOK ZÖLDFELÜLETEI

A társasházak, intézmények belső szabad terei esetében zöldfelületről alig beszélhetünk, csak ritkán találni egy fát, esetleg edényes növényt. Előfordulnak kivételek, mint pl. a Honvéd utca – Stollár Béla utca – Szemere utca – Balaton utca által határolt épülettömb. Ahol a behajtás megoldott ott a belső szabad terek burkoltak és parkolási célt szolgálnak. Ahol az épülettömböt több telek alkotja, ott a telekhatárok menti lekerítés miatt összefüggő zöldfelület nem tud kialakulni, az egyes kis felületek kihasználhatósága alacsony.

Az Önkormányzat pályázat útján támogatja a magántulajdonú ingatlanok zöldfelületeinek rendezését. A tulajdonosok kertterv alapján készített költségvetés benyújtásával pályázhatnak. Cél a belső kertek zöldítésének ösztönzése.

Az ablakok, erkélyek, belső kertek díszítésére az Önkormányzat minden évben virágosítási programot indít.

Fakivágások kérelmére engedélyezési eljárással, illetve a kivágott fák bejelentése pótlási kötelezéssel hivatalból folyó környezetvédelmi hatósági eljárás. Az Önkormányzat 7/2020. (III.13.) rendelete értelmében a magánterületen lévő fás szárú növény kivágása is hatósági engedélyhez kötött.

Intézmények és lakóépületek jelentősebb zöldfelülettel (udvar vagy előkert)
(Forrás: Persol 2000 Bt. saját szerkesztése az aktuális adatok alapján- 2021.december)

Elmúlt években bevezetett intézkedések melyek zöldfelületek létrehozását segítik:

- „Zöld pályázat” – társasházi pályázatok részeként működő támogatási forma, mely a társasházi udvarokon történő zöldfelület létesítést szolgálja.
- „Muskátli program” – ablakok erkélyekre kihelyezett virágok támogatása.
- Elmúlt években megvalósult önkormányzati támogatású zöldterületi fejlesztések:
- József Nádor tér felszínrendezése – 2019-ben megvalósult beruházás eredményeként a téren 1493 m² zöldfelület van és 54 db fa telepítésére került sor.
- Podmaniczky Frigyes tér megújítása – 2019-ben megvalósult beruházás keretében 810 m² zöldfelület újult meg, 82 db fa, 220 m² cserjefelület és 40 m² évelőfelület létesült
- Vörösmarty tér és környéke megújítása – 2019-ben megvalósult beruházás keretében 650 m² zöldfelület újult meg, 15 db fa és 8 db dézsás fa létesült
- Vadász utca és Nagysándor József utca megújítása - 2020-ban megvalósult beruházás 21 db fa telepítésére
- Szervita tér rendezése – Szervita Square Building beruházás keretében a tér felöli területrészt közösségi használatra került átadásra és ott zöldfelületek (cserje és évelőfelületek, valamint fásítás) létesült

3. TALAJÁLLAPOT

A kerület területe a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról rendelet alapján **felszín alatti víz szempontjából fokozottan érzékeny kategóriába** sorolt, emellett a **kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területen lévő települések között** tartják nyilván. A szigorú környezetvédelmi besorolás oka, hogy a közelben található a Margitszigeti vízbázis, illetve a kerület területe alapvetően szennyeződésekre igen érzékeny folyami feltöltésen kerül el. A 49/2001. (IV.3.) Korm. rendelet 2. sz. melléklete szerint a nitrát-érzékeny terület.

A kerület síkvidéki területeken helyezkedik el. A természetes talajok alapvetően folyami hordalékon képződött, öntéstalajok, jellemzően homokos fizikai féleséggel. Ugyanakkor amiatt, hogy a terület évezredek óta településeknek ad helyet, és az újabb korok a korábbiak romjaira épült, így **az eredeti talajfelszín sehol sem található**. Elég vastag antropogén feltöltésen kerül el jelenleg a kerület. A Duna parti területeket a Duna szabályozásakor töltötték fel. A felszínt borító talajok, ahol nincs növényfedettség, roncsolt talajoknak minősülnek.

Jellegzetes a problémája a városi zöldfelületeknek, hogy a helyben keletkező szerves anyag (kaszálék, lomb, egyéb növényi eredetű szerves anyag) **a folyamatos takarítás és elhordás miatt nem eredményez természetes úton humusz képződést**, ezért a növényzet számára rendszeres, intenzív tápanyag utánpótlásról gondoskodni kell.

Szintén tipikus probléma, hogy a **burkolatokra kiülepedő és a vízzel lemosódó szennyezések, a téli síkosság mentesítésre használt anyagok** a növényrel fedett részekre jutnak a talajba, ahol azok felhalmozódnak és a növényi élet feltételeit jelentősen nehezítik, **növényzetet károsítják**.

A vezetékes szennyvízelvezetés 100 %-os. Az elvezetés egyesített rendszerű, melynek szétválasztása hosszabb távon környezetvédelmi szempontból indokolt és szükséges lenne. Talajszennyezés tekintetében jelentős talajszennyezés nem ismert, de az antropogén feltöltések szennyeződések tartalmazhatnak, melyek lokálisan problémások lehetnek. Szerencsére nagy volumenű ipari tevékenység a kerületben nem folyik, így ilyen eredetű terheléssel, szennyezés megjelenésével nem kell számítani.

4. VIZEK ÁLLAPOTA

A város kialakulása során fontos szerepe volt a felszíni és a felszín alatti vizeknek. A Duna hajózási útvonalként, ipari- és ivóvízforrásként, a folyó menti meleg vizű források az idegenforgalom és gyógyturizmus fontos célpontja meghatározó földrajzi tényező a város életében. A felszíni vizeket összegyűjtő és felszín alatti vizekre jelentős hatású Duna a folyó menti településekre nem csak építő, hanem pusztító hatással is volt, jeges áradásai katasztófa helyzeteket idéztek elő.

A folyó vízhozama jelentősen ingadozik, ami elsősorban éghajlati tényezőktől függ, és egy kora tavaszi és nyár eleji magasabb vízszintekben jelentkezik. Mára a vízgyűjtőn lehulló hirtelen jelentős csapadékok ezen kívüli időszakokban is gyakran okoznak jelentős vízhozam emelkedést, árvizeket. A Dunán, a Vigadónál a budapesti vízmérce 0 pontjának magassága: 94,98 m Bf. Az alsó rakpart elöntése 645 cm-nél történik, II. fokú készültség 700 cm-nél, míg III. fokú készültség 800 cm-nél aktiválódik. A legújabb, 41/2014. (VIII.5) BM rendelet alapján a Vigadónál a mértékadó árvízszint: 104,24 mBf. Az árvizek egyre nagyobb kihívásokat jelentenek, mivel az elmúlt 20 évben háromszor dőlt meg az árvíz rekord. A klímaváltozás miatt az árvizek egyre nagyobb vízhozammal és egyre hosszabb időtartammal érkeznek.

4.1. A DUNA VÍZMINŐSÉGE

A folyó felsőbb szakaszai mentén számos jelentős szennyező településnél valósult meg szennyvíztisztító telep korszerűsítés, bővítés nem csak hazánkban, hanem a szomszédos országokban is, így a Budapestre érkező folyóvíz minősége sokat javult az elmúlt két évtizedben. A Budapesti Központi Szennyvízkezelő Telep (mely az eddig ellátatlan budai kerületek vizét tisztítja meg) 2010-ben kezdte meg működését. Azóta a Dunába közvetlenül tisztítatlan szennyvíz csak vészhelyzetben kerül. Mindezeknek köszönhetően a Duna vízminősége jelentősen javult. A Duna-menti vízkivételi művekből az ivóvíz hálózatba kerülő víz minősége kiváló.

4.2. TALAJVÍZ

A talajvíz szintje a Duna vízjárásának hatása alatt áll. Nyugalmi vízszint a felszín alatt kb. 2-5 m mélyen található. A nagyobb mélyépítési munkák során (mélygarázs, mélyalapozás) fokozottan ügyelni kell a talajvíz mozgás akadályozására, mivel ezzel jelentősen rontható egyes területek talajvíz viszonyai.

Gondot okozhatnak azok az épületek, melyek alapozási síkja mélyebben van, mint az szükséges lenne. A talajvízszint miatt hidrogeológiai vizsgálatot és szakvéleményt kér be adott építési tevékenységek esetében az illetékes hatóság. A Duna áradásával, pedig minden mélyépítési tevékenység ütemezésének számolnia kell. A Duna árhullámának levonulása tekintetében fontos, hogy a térfalakat milyen építési tevékenységek bolygatják.

4.3. VÍZBÁZISOK, VÉDŐTERÜLETEIK

Törzsszám	1217
Állomásnév	Bp. Erzsébet tér
EOVx	239368
EOVy	650342
Állomás jellege	felszínalatti
Állomás elhelyezkedése	Budapest, V. ker. Erzsébet tér parkjában

Budapest térsége hidrogeológiai szempontból rendkívül kedvező adottságú, európai viszonylatban is a legnagyobb partiszűrészű ivóvízkészlettel rendelkezik. A kerület területén a vízbázishoz kapcsolódó vízműkút a Kossuth téri galéria volt, mely elszennyeződés miatt kizárásra került a víztermelésből. A kerület területét a budapesti működő vízbázisok védőterületei nem érintik.

Az „Országos Területrendezési Tervről” szóló 2003. évi XXVI. törvény 3/7. melléklete alapján a kerület egésze országos vízminőség-védelmi terület övezetébe esik.

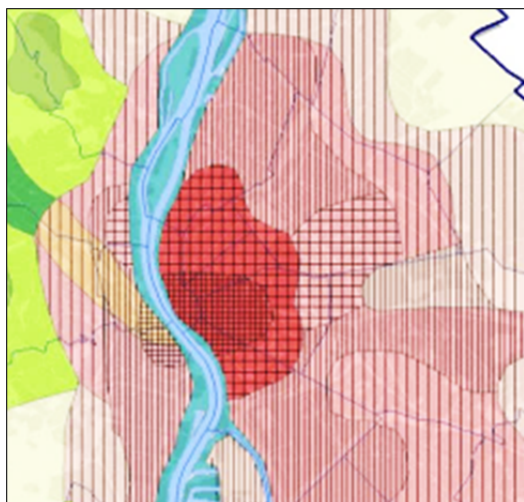
Budapest V. kerületét 1217 törzsszámú létesítmény érinti (a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatása alapján) A fenti állomás az Országos vízrajzi törzshálózat része, így kiemelt fontosságú, megóvása kötelező.

4.4. CSATORNÁZOTTSÁG

A kerület csatornázottsága 100 %-os mértékű. A csatornahálózat egyesített rendszerrel kialakított, azaz a csapadékvíz is a csatornahálózatba kerül, ami jelentős problémát okoz szennyvízkezelési szempontból. A burkolt felületek nagyon magas aránya miatt a csapadékvíz nagy része azonnal elhagyja a területet a csatornahálózaton keresztül (nem tud elpárologni vagy a talajba szivárogni), a csapadék visszatartás lehetősége minimális. Egyéb tényezők mellett ez a fő oka a levegő páratartalmának alacsony szintjének.

Gondot okoznak az egyre gyakrabban előforduló hirtelen lezúduló nagy intenzitású csapadékok, melyeket a csatornahálózat nem képes elég gyorsan elnyelni. Ezek a vizek a felszínen, különösen a mélyebben fekvő területeken összegyűlnek és akadályozzák a forgalmat, esetleg előntenek pincéket, garázsokat, trafókat. Idővel a belvárosban is elkerülhetetlen lesz az elválasztott (csapadék és szennyvíz csatornák) kialakítása.

5. KLIMATIKUS VISZONYOK

Fővárosi klímátípusok Dr. Tőkei László klímavizsgálata alapján

(Forrás: Budapest Környezeti állapotértékelése 2014)

JELMAGYARÁZAT:		
VÖRÖSSZÍNESZÍV - DUNA MENTI	TERMÉSZETES ALAPÚ KÖZÉPHŐMÉRSÉKLET	LOKÁLISAN ENYHÉN SZENNYEZETT
VÁROSI HATÁS ALÁTAL KÖZÉPHŐMÉRSÉKLET	ÖKOLÓGIAI FÉNYKÉNY, VEGYES BEÉPÍTÉSŰ VÖRÖS	TERMÉSZETES, ENYHÉN SZENNYEZETT
TERMÉSZETES ALAPÚ, LAZÁN BEÉPÍTETT VÁROSI	MESTERSÉGES ALAPÚ, TÖMÖR BEÉPÍTÉSŰ VÁROSMAG	KÖZÉPSEN SZENNYEZETT
VÁROSI HATÁS ALÁTAL KÖZÉPHŐMÉRSÉKLET	MESTERSÉGES ALAPÚ, VEGYES BEÉPÍTÉSŰ ÁTMENETI VÁROS	ERŐSEN SZENNYEZETT
TERMÉSZETES ALAPÚ, VEGYES BEÉPÍTÉSŰ DOMBSÁG	MESTERSÉGES ALAPÚ, VEGYES BEÉPÍTÉSŰ MÓDOSÍTOTT VÖRÖS, VÁROS	KRITIKUSAN SZENNYEZETT

A belváros éghajlati képe egyszerre tükrözi Budapest természeti, elsősorban domborzati viszonyait, illetve a nagyváros, mint mesterséges képződmény éghajlat módosító hatásait.

Belváros éghajlata összességében kedvező:

- A napsütéses órák számának évi összege meghaladja a 1930 órát, nyári hónapokban van a maximum (havi 250-270 óra), míg november-januárban a minimum (havi 50-70 óra).
- Az évi átlagos szélsebesség 2-3 m/s, az uralkodó szélirány északnyugat-délkelet irányú. Az őszi és téli időszakban gyakori a szélcsend, emiatt a ködképződés, szmogfelhő képződés. A Duna ugyanakkor jelentős szélcsatorna szerepet rendelkezik.
- Az évi középhőmérséklet 11° C, a leghidegebb és legmelegebb hónap (a -2 és -2,5° C közötti január és a 19,5 és 20° C közötti július) középhőmérsékletéből számított évi közepes hóingás kb. 21,1° C.
- Az évi csapadékmennyiség az országos átlaggal nagyjából megegyezően 533 mm, a legtöbb csapadék (60–70 mm) májusban és júniusban, a legkevesebb (35–38 mm) február-márciusban érkezik.
- A havas napok száma átlagosan évente 26.

5.1. HŐSZIGETHATÁS

Az V. kerület a tömör beépítésű városmag jelet kapta, melyben a Lipótváros az erősen szennyezett, míg a Belváros a kritikusan szennyezett övezetbe tartozik. A legsűrűbben beépített pesti kerületek ún. hősziget-jellege olvasható le az évi középhőmérséklet területi eloszlását mutató ábráról: a pestlőrinci meteorológiai állomáson mért 10,5° C-os hőmérséklethez képest a pesti belvárosban 1° C-kal melegebb terület jön létre. A belvárosi hősziget az év minden hónapjában megmarad, de legmagasabb értékét (a pestlőrinci értékhez képest +1,5° C) januárban éri el

A hősziget hatás kialakulásához jelentősen hozzájárul a területek zöldfelületi intenzitása. A kerület beépítési adottságai miatt a zöldfelület intenzitása alacsony.

Az utcák, közterületek felújítása során a parkolás mellett a közművek jelentenek nehézséget. Utóbbiak védőtávolságainak betartása csökkentése csak különleges műszaki megoldások alkalmazása mellett lehetséges. Egyes helyeken csak edényes növények elhelyezése lehetséges, ami viszont fenntartási szempontból kevésbé kedvező.

A mélygarázs program keretében készült terepszint alatti parkolókon kialakított zöldfelületek esetében minimum 2,5 m-es földfeltöltés kötelezettséget jelent a B-LKÉSZ szerint.

A magántulajdonú ingatlanokon belüli zöldfelületek aránya nagyon csekély a kialakult magas beépítettség miatt. A nagyobb belső udvarokon zöldfelületek létesítését az önkormányzat „zöld pályázati” programjával ösztönzi, melynek eredményeként már több udvarban létesültek zöldfelületek.

A modern, lapostetős épületeken nem jellemzők a tetőkertek.

A belső udvarokon a vertikális kertek (homlokzati növényzet) alkalmazása nagyon ritkán fordul elő az épületek védettsége miatt.

A tömbbelső zöldfelületei a telekhatárok mentén történt lehatárolástól elaprózódtak, megfelelő szabadtéri funkciók fogadására nem alkalmasak.

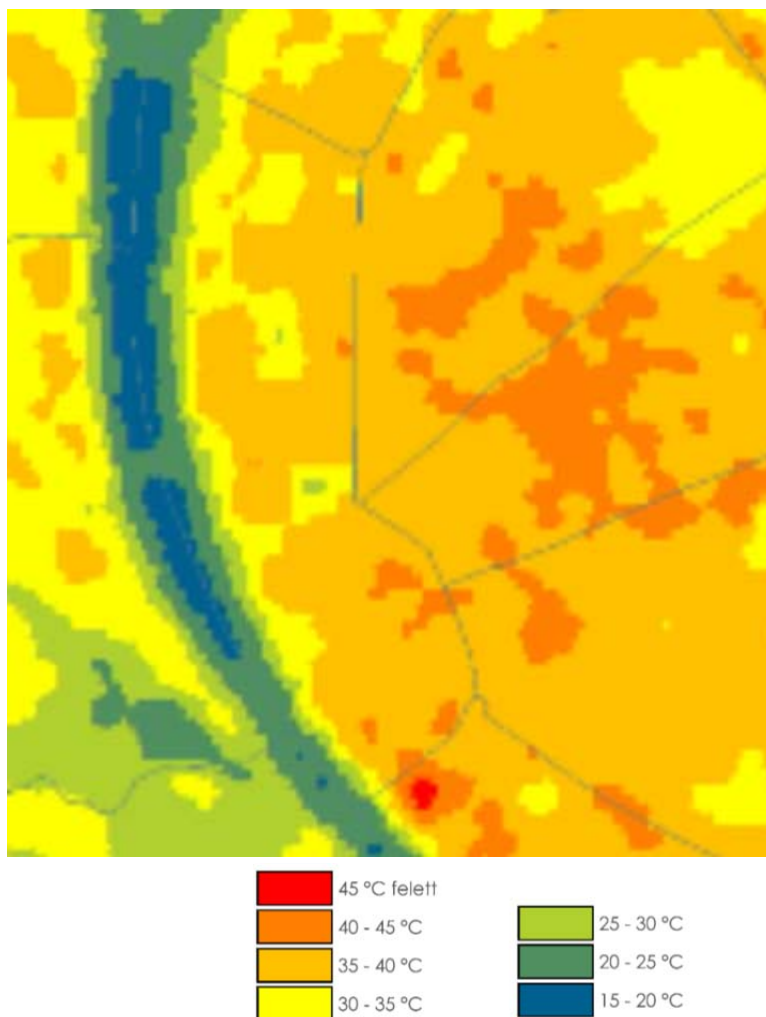
A sokemeletes házak nagyon szűk (6*10m-nél kisebb) belső udvaraira alig jut napfény, ami kedvezőtlen a növények megfelelő fejlődése szempontjából. Min. 8*12m-es udvar esetében már 1 db kis lombkoronájú fa telepítése lehetséges lenne.

Hőszigetelés csökkentése

Budapest 2016. augusztus 31.-i felszínhőmérséklet térképe kiválóan mutatja a kerületben jelentkező hőszigetelést. Jól látható, hogy a Duna milyen jelentős hatású, de ez a hatás csak a parti sávot érinti és a belsőbb részekre csak az igazán nyitott részekre képes hatással lenni. Megfigyelhető, hogy a nagyobb terek (Erzsébet tér, Szabadság tér) milyen jelentős hatású. Míg a Duna parton és a nagy parkokban jellemzően elérhető a 25-30 °C, addig a kerület többségén a 35-40 °C, egyes kisebb helyeken még ezt is megfelelő lehet a felszínhőmérséklet.

Jól megjelenik, hogy a sűrű beépítés miatt kritikusan alacsony zöldfelületi intenzitás jellemzően magas beépítési mértékkel és kiterjedt, egybefüggő burkolt felületekkel párosul. Mindezt tovább

rontják az alacsony albedóértékű tetőfelületek, burkolatok.

Budapest felszínhőmérsékleti térképe 2016. augusztus 31.

forrás: Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési Kon koncepció

A magas hőmérséklet ellen elsősorban az épületek mesterséges hűtésével védekeznek. Emiatt ugyanakkor jelentősen nő az épületek hűtési energiaigénye, mely további környezeti problémákat generál, részben tovább növelve a létesítmények környezetében mérhető hőmérséklet értékeket.

A légkondicionálók mellett hőkibocsátásukkal tovább melegítik a környező területeket. **A nyári időszakban így mind gazdaságilag, mind környezetileg, mind ökológiaileg problémaként jelentkezik a magas hőmérséklet, emellett a területen lévő egészségi állapotára nézve is további veszélyeket rejthet.**

A fentiek okán a hatályos építési szabályozás megalkotásakor kiemelt célkitűzésként szerepelt a városi hőszigetelés csökkentése, mely több szabályozási eszköz segítségével valósulhat meg. E tekintetben sok rendelkezést tartalmaz már a TKR is. A B-LKÉSZ-ben és a TKR-ben megfogalmazott előírások elősegíthetik a hőszigetelés növekedésének megállítását,

hosszabb távon annak mérséklését.

A nagyméretű lapos-tetők tetőfelületei ideálisak lehetnek napelemek telepítésre, amivel helyi energia nyerhető. A napelemek egyben árnyékolják az épületeket, így azok kevésbé melegednek fel. Az ilyen nagyméretű tetőfelületek, ideálisak extenzív tetőkertek kialakítására is, ahol kifejezetten szárazságtűrő, sivatagi körülmények között élő növények jelenthetnek megfelelő növényalkalmazási lehetőséget, egyben csökkentve az épülete hűtési, csapadékvíz elvezetési igényét is. A napelemek és az extenzív zöldtetők együttesen is alkalmazhatók. Ezzel együtt a napelemek létesítése településképi problémákkal járhat.

A kizárólag zöldfelületi mértékkel való szabályozás nem reprezentálja a zöldfelületi ellátottság eredményességét. A B-LKÉSZ ezért olyan zöldfelületi szabályozással számol, mely előtérbe helyezi a fás szárú növényzet alkalmazását. A fák jelenlétével kisebb helyen arányosan megegyező zöldfelületi intenzitást lehet elérni, mint a talajszinti zöldfelületek létesítésével, és várhatóan jobb eséllyel meg is marad a telepített növényzet.

A hőszigetelés csökkentése és a biológiai aktivitásérték növelése érdekében a zöldfelületi minimum teljesítésén felül előírható a kötelező fásítás is. Amennyiben az építési övezet, vagy a kiegészítő előírás az előírt zöldfelületi minimum teljesítésén felül kötelező fásítást ír elő úgy a telek területéhez viszonyítottan kell közepes, vagy nagy lombkoronát növelő faegyedeket telepíteni.

A TKR hasonló szellemiséget képvisel, így rendelkezik arról, hogy

- a közterületeket csak a rendeltetésszerű használat érdekében legszükségesebb mértékű burkolt felületekkel szabad ellátni a fenntartható zöldfelület kialakítása és növelése érdekében,
- kiosk, ideiglenes építmény, mobil árusítóhely, szezonális terasz kitelepülés nem károsíthatja a zöldfelületet és a fasorok egyedeit, nem korlátozhatja annak életterét, fenntartását, nem foglalhatja el a faverem területét.

Elmúlt években az önkormányzat által bevezetett klímavédelmi intézkedések:

- Párakapu – időjáráshoz igazodóan, elsősorban nyári időszakban felállított párakapuk a kerületben több

helyszínen is kihelyezésre kerülnek. Főbb helyszínek: Erzsébet tér, Ferenciek tere, Egyetem tér, Szent István tér, Olimpia park, stb. Legutóbbi köztér felújítások helyszínein állandó jelleggel kerül kialakításra a párapu, pl.: Podmaniczky tér.

- Hőségriadó idején a Belváros-Lipótváros Városüzemeltető Kft. két műszakban, folyamatosan végzi a burkolat hűtését a kerületi kezelésű úthálózaton.
- Közterületek és parkok felújítása során ivóutak létesültek a kerületben több helyszínen és a közterek közparkok felújításánál mindig szerepel a területen létesítendő elemek listájában. Jelenleg az alábbi helyeken vannak: Kecskeméti utcában, Károlyi-kertben, József nádor téren, Erzsébet téren, Hild téren, Október 6. utcában, Honvéd téren és az Olimpia parkban).
- Klímavédelmi szempontok alapján a kerületben létesültek (József nádor tér) és létesülnek zöld utasvárók.
- Klímavédelmi szempontok alapján zöld falak, homlokzatok létesültek a kerületben több helyen (Bástya utcai óvoda) illetve tervezett létesítésük.
- Fatelepítések során alkalmazott újfajta műszaki megoldások (gyökérgát, gyökérterelő, gyökércella alkalmazása) valamint a Stockholm-módszer szerinti fatelepítés (pl.: Podmaniczky tér)

6. LEVEGŐMINŐSÉG

Az V. kerület légszennyezettségi besorolása a 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet alapján Légszennyezettségi agglomeráció, 1. Budapest és környéke, ahol a légszennyezettségi zónabesorolás a következő:

Légszennyezettségi agglomeráció	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	PM10	Benzol	Talaj-közei	PM10 Arzén (As)	PM10 µm (Cd)	PM10 (Ni)	PM10 Ólom (Pb)	PM10benz(a)-BaP
Budapest és környéke	F	B	D	E	F	O-I	F	F	F	F	B

Légszennyezettségi értékek

(Forrás: 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet)

Mérőállomás az Erzsébet téren

A kerület egy része városklimatológiai szempontból kiemelten kedvező helyzetűnek ítéltető, mivel a Főváros egyik fő átszellőzési sávjában a Duna mellett helyezkedik el. Kedvező széljárás esetében a sugárutak is segítik az átszellőzést. A Duna légcsonna hatását rontja a Duna part zárt beépítése és a szűk oda vezető utcák. A kerület többi részén is a zárt beépítés és a jellemzően keskeny utcák gátolják az átszellőzést. A kis légmozgású, szűk utcák segítik a szálló por kiülepedését, valamint a szmog helyzet kialakulását. A minimális zöldfelületi borítottság, kevés fásított utca és udvar sem tudja segíteni a levegő tisztulását.

A kerületben az Országos légszennyezettségi mérőhálózat automata mérőállomása működik az Erzsébet téren, mely városi közlekedési légszennyezettség mérésére szolgáló automata állomása a tér József Attila utca melletti található.

A mérőállomásra vonatkozóan 2005-ig visszamenően állnak rendelkezésre mérési adatsorok. Az Erzsébet téri mérőhely adatai alapján a már feldolgozásra került 2005-2020 években a levegő minősége összességében kis mértékben javuló tendenciát mutatott. A levegő összesített minősítése a szennyezett (4) minőségűről a megfelelő (3) minőségűre javult.

A kerület levegőminőségének alakulása szervesen összefügg Budapest egésze, sőt az agglomeráció állapotával. A nagy térség szennyezőanyag kibocsátásait a nagy levegőmozgások szállítják, de fontos szerepet játszanak a helyi légáramlások is. A levegőminőséget az évszakok is befolyásolják, télen rosszabb a helyzet, mint a vegetációs időszakban, amit részben az asszimiláló felület hiánya illetve a megnövekedő mennyiségű kibocsátások

okoznak.

A levegőben található szilárdanyag részecskékkel (PM) kapcsolatos kutatási eredmények alapján már köztudomású, hogy a fővárosi PM10 szint a levegőszennyezés lényegében nem helyi kibocsátásból származik, ezért csökkentése helyi intézkedésekkel csak korlátozottan lehetséges.

Légszennyezés nagyobb része helyi szinten az átmenő gépjármű közlekedésből származik. Fő terhelők az Euro6 normát el nem érő (4-5 évnél idősebb) dízel üzemű járművek (buszok és személygépkocsik) égéstermékai rontják a levegő minőségét. Szmogriadó esetén, sajnos a közösségi közlekedés, és állami szolgáltatók dízel járműveik nem kerülnek korlátozására, így a terhelés ilyen időszakban is csak minimálisan csökken. A környező beépített területek felől érkező levegőszennyezettség is jelentős (40-50 %).

A Belváros belső utcáin az átmenő forgalom erősen korlátozott, ezeken a területeken a kibocsátás kisebb, de a sűrű beépítés miatt az átszellőzés problémás.

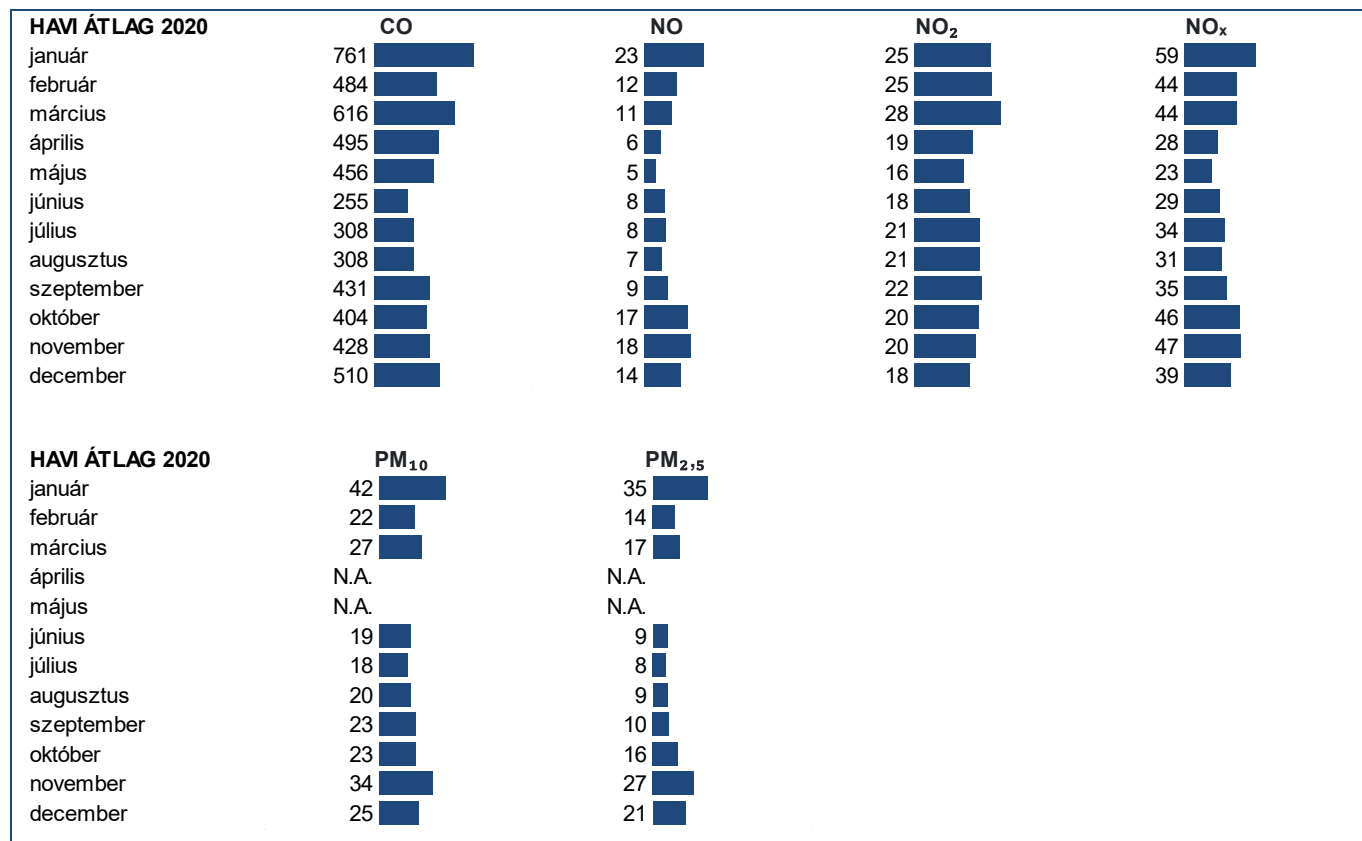
Lakossági panaszok leginkább bűzhatással kapcsolatosak érkeznek az önkormányzathoz. Elsősorban vendéglátóhelyeken az ételkészítés szaghatása zavaró hatású, de erre az önkormányzat csak erősen korlátozottan rendelkezik hatáskörrel.

Környezetvédelmi célkitűzések levegőtisztaság-védelem területén:

- a közlekedés fejlesztésében a közösségi közlekedés arányának növelése, a nulla emissziójú közlekedési formák támogatása helyi szinten (gyalogos és kerékpáros közlekedés),
- a közösségi közlekedési eszközök körében az elektromos meghajtású változatok fejlesztése (villamos, elektromos és hibrid busz), kerületi önkormányzat közbenjárására
- helyi energiaforrások (talaj, nap) hasznosítási arányának növelése a világörökségi terület településképi követelményeinek figyelembe vételével.
- lakóépületek hőszigetelése, fokozott hőszigetelésű nyílászárók cseréje – a fűtési energiaigény, egyben emisszió jelentős csökkentése.

A közúti közlekedés kibocsátása csak minimálisan fog csökkenni,

az is elsősorban a járművek korszerűsödése révén.

Erzsébet téri automata mérőállomás havi átlagai

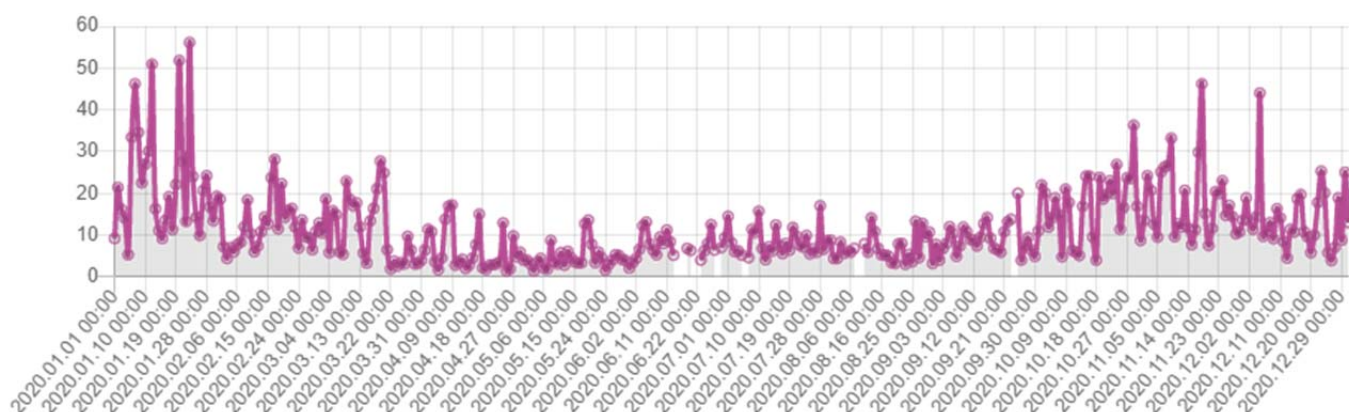
Forrás: saját szerkesztés az OMSZ adatok felhasználásával

<https://legszenyezettség.met.hu/levegominoseg/meresi-adatok/automata-merohalozat>

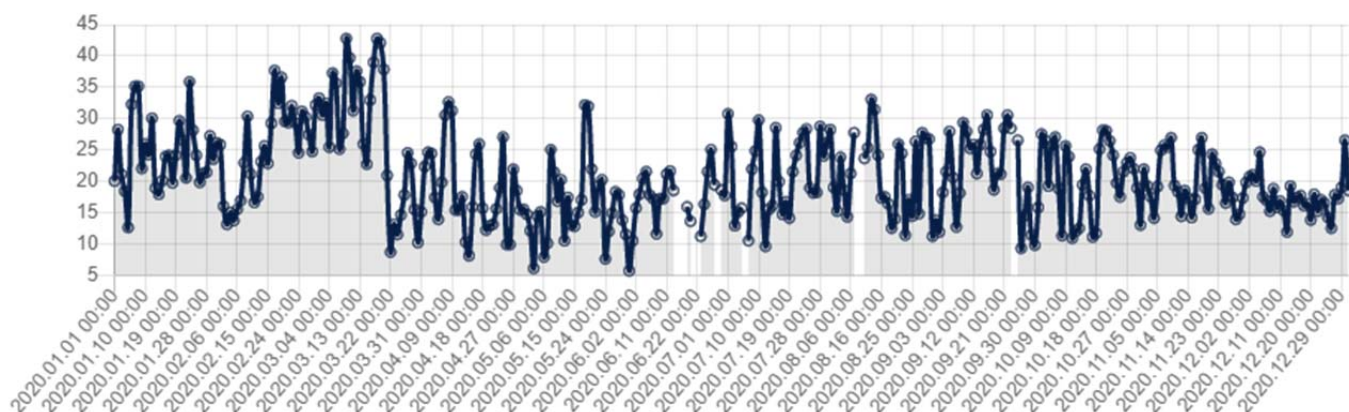
6.1. CO KOMPONENS

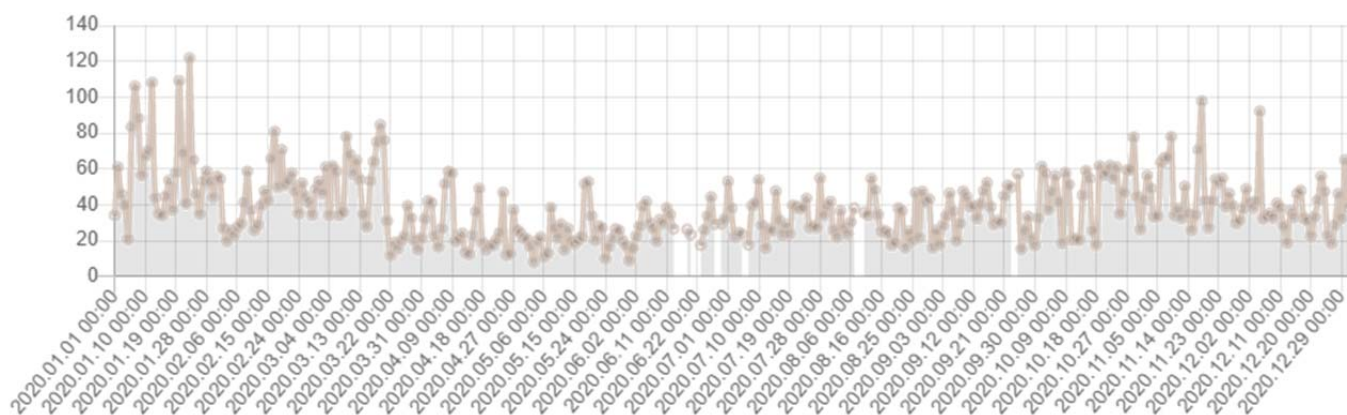
6.2. NO KOMPONENS

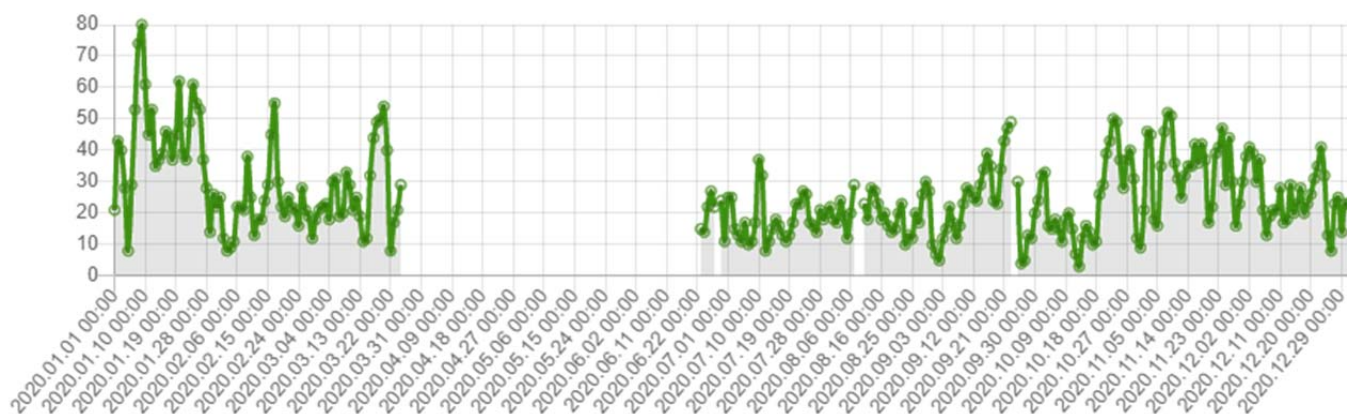
6.3. NO₂ KOMPONENS

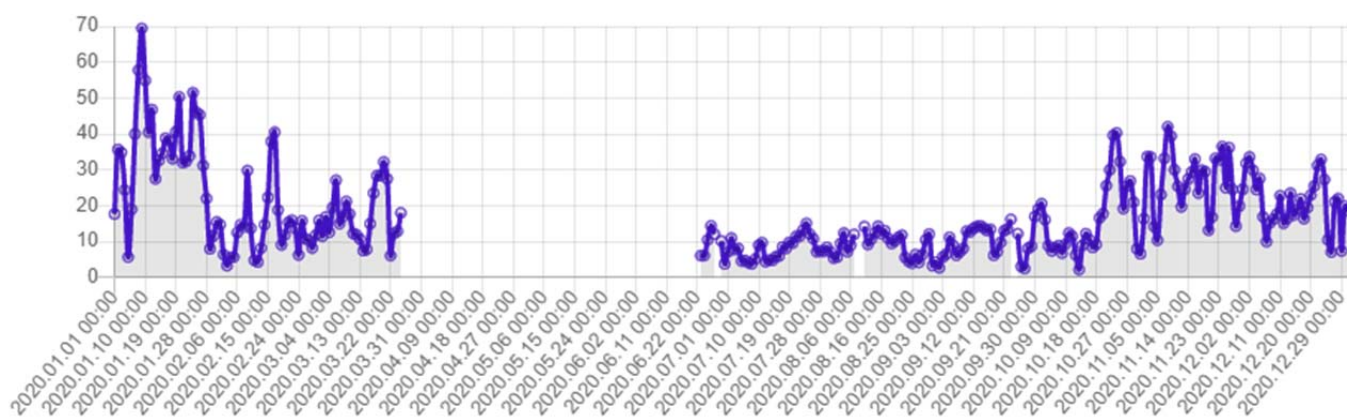
6.4. NO_x KOMPONENS

6.5. PM₁₀ KOMPONENS

6.6. PM_{2.5} KOMPONENS

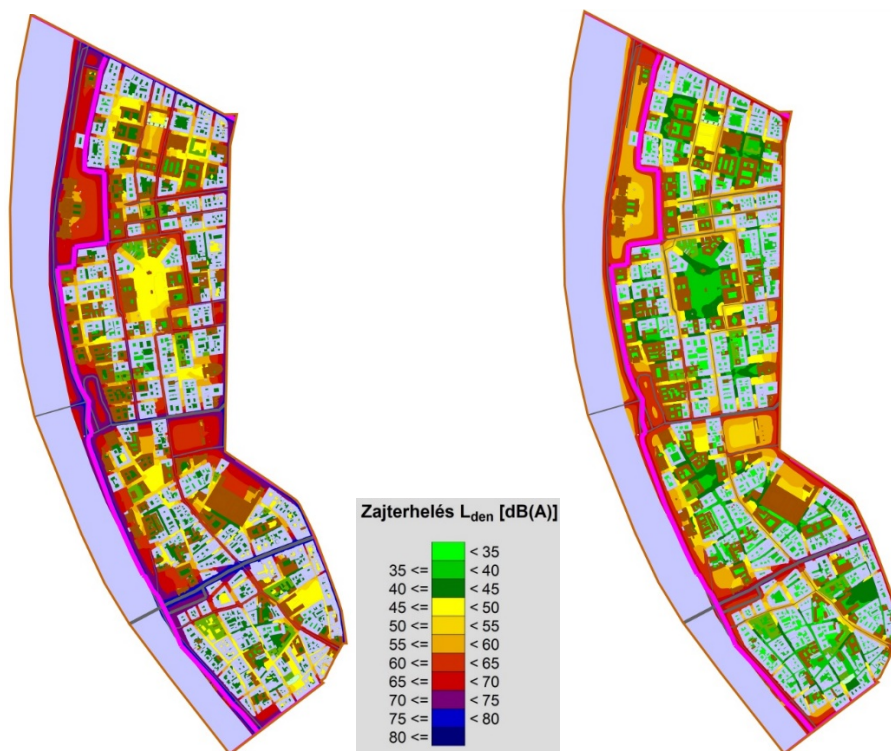

Elmúlt években végrehajtott önkormányzati intézkedések a levegő minőségének javítására:

- Turistabuszok kitiltása a kerület területéről – parkolási jelleggel nem tartózkodhatnak a kerületben, így az álló járművek járó motorja nem szennyezi a levegőt, különösen lakóházak környezetében.
- Szabadság tér-Honvéd utca kereszteződés lezárásával a térségben az átmenő forgalom kizárásra került, így nem szennyezi a levegőt ezen a részen az átmenő forgalom.
- PARKER okos parkolás – A mobiltelefonos applikációra épülő parkolási rendszer bevezetése 2019-2021 között történt meg. A kerületi parkolóknak érzékelők révén ellenőrizhető azok foglaltsága és a mobil applikáció a legközelebbi szabad parkolóhoz navigálja a sofőrt. A rendszer megkönnyíti a parkolót keresők dolgát, a szabad helyek megtalálásában, ezáltal a járművek feleslegesen nem járkálják az utcákat helyeket keresve.
- Gyermek részére tömegközlekedési támogatás – 2005-től biztosítja az önkormányzat ezt a fajta támogatást, amivel a környezetet kevésbé terhelő tömegközlekedés igénybe vételére ösztönzik a helyi lakosságot a gépjármű közlekedés igénybevétele helyett.

7. ZAJTERHELÉS

A kerület fő zajforrása a közúti közlekedés. Ahhoz, hogy a terhelés hatását és mértékét megértsük a tényleges terhelés nagyságának és a határértékek ismerete elengedhetetlen. Terhelés nagysága szempontjából legjobban a zajtérképek szemléltetik egy terület terheltségét.

Budapest stratégiai zajtérképe – Közúti közlekedés zajterhelése nappal/éjjel
(Forrás: Budapest és környéke stratégiai zajtérképe 2017 Vibrocomp Kft.)

Budapest stratégiai zajtérképe – Közúti közlekedés konfliktustérképe nappal/éjjel
(Forrás: Budapest és környéke stratégiai zajtérképe 2017-Vibrocomp Kft.)

A zajtérkép jól mutatja, hogy a kerületben több helyen is 80 dB, vagy az meghaladó a nappali zajterhelés. A leginkább terhelt utcák az alábbiak: Kossuth L. utca, Szabad sajtó útja, Kiskörút egyes szakaszai, József Attila utca, Bajcsy-Zs. út, Szent István körút, Rakpartok, Kecskeméti utca, Petőfi S utca, Bécsi utca, Alkotmány utca, Kálmán Imre utca. Az éjszakai zajterhelés ezen útszakaszok tekintetében közel 75 dB. Mindez azt jelenti, hogy a nappali zajterhelés a határértéket 15 dB-lel az éjszakai 20 dB lel is meghaladó mértékű, ami rendkívül magas határérték feletti zajterhelést jelent.

A zajtérkép készítése óta jelentős útépitési és forgalomtechnikai változások történtek a kerületben is, melyek nagymértékben hozzájárultak a zajszennyezettség csökkenéséhez. A kerület belső úthálózata a helyi igények figyelembevételével lett átalakítva:

- beavatkozások történtek a tranzitforgalom kiszűrésére;
- a Kossuth Lajos teret teljes egészében lezárták a gépkocsi forgalom elől (2013-2014);
- a Szabadság téri mélygarázs építésével együtt a környező utcák rendezése is megtörtént;
- a Bazilika környezetében mélygarázs építése lehetővé tette a felszíni közlekedés kiszorítását a tér peremére;
- Sas utca és a Hercegprímás utca díszburkolattal épült át korlátozott forgalommal;
- a Belváros északi felének nagyobbik része védett övezet, ahová behajtani csak engedéllyel lehetséges. Ez alól kivétel a Petőfi Sándor utca – Bécsi utca északi irányban, illetve az Apáczai Csere János utca déli irányban;
- a Belváros déli felének forgalomcsillapítását főként az utcák egyirányú rendszerének oly módosításával érték el, hogy az átközlekedést a területen megakadályozzák. Fizikai zárás az Egyetem téren történt, ahol csak a BKV járművei hajthatnak keresztül, továbbá néhány kisebb forgalmú utcát is lezárásra került a gépjármű forgalom elől (Cukor utca, Duna utca).
- Településfejlesztési megállapodás keretében magánérős támogatással megvalósított közterület-fejlesztések történtek.

Mindezen beruházások a kerület belső útjainak terhelését csökkentették, de a Fővárosi útvonalak (Szabad sajtó útja, Kossuth Lajos utca, Kiskörút és Szent István körút) forgalma csak minimálisan csökkent, így azokon jelenleg is a korábban meg tapasztalt zajterhelés jelentkezik ma is.

Vasúti közlekedési eredetű zajterhelés a Nyugati Pályaudvar közelében lévő kerületrészt érinti, de mivel itt a közeli vágányok már a állomás épületén belül vannak a külső térben a zajterhelés alig érzékelhető.

Ipari zajforrás sem a kerületben sem a kerülettel határos területek nincs így ilyen zajterheléssel sem kell a kerületben számolni.

Az Önkormányzat rendelkezik helyi zajvédelmi rendelettel: a 45/2012 (X.11.) Önkormányzati rendelet a zaj- és rezgésvédelem helyi szabályozásáról egységes szerkezetben a módosításról szóló 30/2013. (X. 17.) Önkormányzati rendelettel. A rendelet elsősorban a közlekedésen kívüli zajhatások csökkentését célozza. a lakosság számára lokálisan jelentős terhelő hatású az építkezések, a rendezvények, a forgalmas helyek (hajóállomások környéke), az idegenforgalom (turisták éjszakai zavargása) és a szórakozóhelyek zajhatása.

A rendelet az építési tevékenység tekintetében úgy rendelkezik, hogy tilos építési tevékenységet végezni hétköznapi 18-07 óra között, szombaton és vasárnap egész nap. A közterületi rendezvények tekintetében: közterületen zenélni közterület használati engedély birtokában 10-20 óráig lehet. 1000 fő alatti rendezvényt közterületen 10-22 óra között tartható.

A Polgármesteri Hivatalhoz beérkezett zajpanaszok egy része éveken át visszatérő jelleggel ismétlődik, és a panasz kivizsgálása hosszabb időt vesz igénybe. A rendszeresen visszatérő, ismétlődő panaszos területek elsősorban hétféle munkavégzésre vonatkozó panaszok és a közterületi rendezvények zajhatásával kapcsolatos panaszok. A közterületi rendezvényekhez kapcsolódó panaszok a határos épületeknél jelentkezik. pl.: Erzsébet tér, Deák tér, Városháza és Kiskörút közötti zöldfelület, Szent István tér, Szabadság tér, Vörösmarty tér, Március 15. tér. Ezen területek esetében a zajterhelés a rendezvényen túl a terület gépjármű közlekedésből is származik. Ezek a helyi zajvédelmi rendelet alá tartoznak. 2019-ben 190, 2020-ban 90 esetben történt zajvédelmi rendelet alóli felmentés kiadásra.

Rendszeres zajpanaszok érkeznek még az épületek gépészeti berendezéseinek zajkibocsátásával kapcsolatban is ezek jellemzően valós, határérték feletti zajokra vezethetők vissza és a berendezések műszaki kialakításának módosítását igénylik.

Szállítással, rakodással, üzletek áru-feltöltésével kapcsolatosan is rendszeresen vannak panaszok, de ezek nem önkormányzati hatáskörbe tartoznak és vizsgálatuk is nehéz. Hasonlóan problémás a hajók zajkibocsátása,

PARKER - belvárosi okos parkolás bevezetésre került. Az okos-parkolás révén a parkolóhelyet kereső járműfoglalom csökkent és ez jelentős kedvező hatással van a közlekedési zajterhelés alakulására, különösen az átmenő forgalom nélküli utcák esetében.

Környezetvédelmi célok zajvédelemben

- a fő közlekedési folyosók mentén vizsgálandó a további forgalomkorlátozási lehetőség megvalósíthatósága,
- a jelentős szállítási forgalommal járó termelő- és kereskedelmi létesítmények esetében a főhálózaton kívüli útvonalak többletterhelése a megközelítési útvonal mentén is vizsgálandó (többlet zajkeltés hatása),
- a szórakozóhelyek, rendezvények egyedi zajterhelései és az azokon szükséges eseti zajvédelmi intézkedések külön vizsgálandók,

8. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A kerületben a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya 100%-os. A Fővárosi Önkormányzat a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt.-vel (a továbbiakban: FKF) kötött közszolgáltatási szerződés útján biztosítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást (a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését). A **házhoz menő szelektív gyűjtés** keretében három hulladék frakció (papír, műanyag, fém) gyűjtése történik. Gazdaságossági okokból a műanyag és fém frakció gyűjtése ugyanabban az edényzetben történik, különválasztásukra válogatóműben kerül sor. A szelektív gyűjtés bevezetése óta több hulladékgyűjtő autó közlekedik ugyanazon az útvonalon, ezért a környezetterhelés a kerületben ezáltal nőtt.

A nagy idegenforgalmi terhelés miatt a Belváros-Lipótváros Városüzemeltető Kft. (VÜZ) jelentős erővel hozzájárul a településtisztaság fenntartásához, ugyanis ráhordja a hulladékgyűjtőkre a széthagyott hulladékot.

Külön zöldhulladék gyűjtés nincs a kerületben csak a VÜZ és FŐKERT Zrt. saját tevékenységében gyűjti. Az intézmények, iskolák, magán ingatlanok lombgyűjtése részlegesen megoldott. A zöldhulladék egy része a nem válogatott hulladékokkal együtt kerül elszállításra. A szelektív hulladékgyűjtők nem váltak be, ezért nem maradtak meg a kerületben, hulladékudvar nincs. (A legközelebbi hulladékudvar a VIII. kerület Sárkány u. 5. és a IX. kerület Ecseri út 9. sz. alatt található.)

Kiépített kutya-futtató van a kerületben (Olimpia park, Honvéd tér, Erzsébet tér, Vajkay utca), melyek Lipótvárosban helyezkednek el. Vannak területek, ahol tilos a kutyasétáltatás, a kerület egészen tilos a póráz nélküli sétáltatás.

Illegális hulladéklerakások a kerületre nem jellemzőek.

Környezetvédelmi célok hulladékgazdálkodásban

- lakossági szelektív gyűjtés ösztönzése, ismeretterjesztés, oktatás, szemléletmód váltás,
- lakossági hulladékudvarok használatának népszerűsítése, szolgáltatásainak széles körű ismertetése.

Elmúlt években bevezetett önkormányzati hulladékgazdálkodással kapcsolatos intézkedések:

- Mosható nadrágpelenka támogatás – A támogatási rendszer a gyermek és családvédelmi támogatások keretében kerül bevezetésre. A támogatás lényege, hogy az eldobható pelenkák helyett támogatják a mosható pelenkák használatát, így kevesebb a keletkező és kezelendő hulladék mennyisége.
- Több óvodában bevezetésre került a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeinek bővítése a gyerekek számára is, így papír, műanyag, valamint használt elem gyűjtők vannak az óvodákban, és azok használatát tanulják el a gyermekek pl: Bástyá –óvoda, Balaton óvoda.

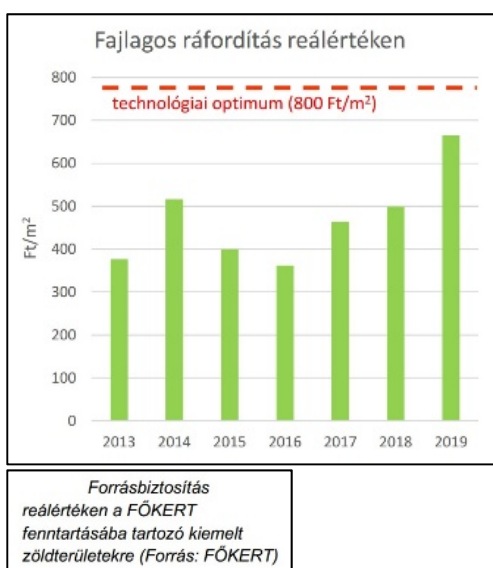
9. ZÖLDFELÜLETGAZDÁLKODÁS

A zöldfelület-gazdálkodás a település zöldfelületeivel kapcsolatos tevékenységek, melyek a zöldfelületek létesítését, fejlesztését és fenntartását jelenti.

A Fővárosi Önkormányzat a korábbi önkormányzati törvény feladat meghatározása alapján megalkotta a kiemelt közcélú zöldterületekről szóló önkormányzati rendeletét és a rendelet mellékletében felsorolt zöldfelületek fenntartásáról és fejlesztéséről – tulajdonostól függetlenül – a Fővárosi Önkormányzat maga gondoskodik a kerületi önkormányzatokkal együttműködve. Ezen feladatok ellátását a fővárosi önkormányzati tulajdonban lévő FŐKERT-et bízta meg. Az V. kerület jelentősebb méretű zöldfelületei a főváros kiemelt zöldfelületei közé tartoznak, és a kerületi jelentős fasorok nagy része is ide tartozik.

Az V kerületi tulajdonú és kezelésű területeken a zöldfelület létesítés, és fenntartás feladatait a Belváros Lipótváros Városüzemeltető Kft végzi. A fővárosi kiemelt közcélú zöldfelületei közül is párat átvett az V. kerületi Önkormányzat és azok felújítását és azóta a fenntartását saját körben látja el.

A fővárosi kiemelt zöldterületek fenntartásának forrásigényéről a FŐKERT 2007-ban készített egy tanulmányt. Ennek alapján az 1 m²-re eső technológiai optimum reálértéken számítva kb. 800 Ft/m²/év volna, amiből jelenleg közelítőleg 650 Ft/m²/év biztosított a főváros által. A kerületi hozzájárulások mértéke nem ismert. Megállapítható, hogy a feladat ellátása évek óta alulfinanszírozott, ami a zöldfelületek állapotának indokoltnál gyorsabb leromlását eredményezi.

Az V. kerületben a zöldfelületek különösen nagy igénybevételnek vannak kitéve. Kis számuk és relatíve nagy tömegű rendszeres használó veszi őket igénybe. Jellemző a kerületi játszóterekre különösen, hogy az igénybevevők száma sokszor jelentősen meghaladja a méretezett látogatószámot, az adottságokból adódó befogadó képességet. Jellemzően ezek vezetnek oda, hogy a burkolt, tartós felületek aránya a tervezési értékeket jelentősen meghaladók lesznek a fenntartás megkönnyítése érdekében, ugyanakkor ez a létesítés, és felújítási költségeket is jelentősen megnöveli.

A lakosság közel 1/3-a rendszeres parkhasználónak bizonyul a felmérések szerint. Az V. kerület valamennyi közparkja a kedvelt

célpontok között van, különösen igaz ez a legutóbbi időkben felújított parkokra, pl.: Olimpia park.

A közparkokban rendezett vagy azokat érintő rendezvények száma növekvő számot mutat. A látogatótömeg, kihelyezett létesítmények irracionális igénybevételt jelent a zöldfelületek számára, amit nem tud elviselni. Növeli a problémát, ha a rendezvények sűrűn követik egymást, esetleg szinte állandósulnak, így a zöldfelület regenerálódására sem marad idő. Leghamarabb és leginkább a gyepfelületek sínylik ezt meg és szenvednem gyakran maradandó károsulást.

A kerületben évek óta a környezetkímélő síkosság mentesítő szereket alkalmazza a Belváros-Lipótváros Városüzemeltető kft.

A só kártételének csökkentése érdekében a társasházaknál akciót szervezett a kerületi városüzemeltető, hogy begyűjtse a nátrium-klorid alapú síkosság mentesítő anyagokat és helyette jutányos áron biztosít alternatív anyagokat.

A belváros területén a Fővárosi utak esetében viszont a síkosság mentesítésre használt anyag többsége só, így az út közeli növénykaszottákba a felfreccsenő vízzel bejuthat só. A só kártételének csökkentése érdekében a kerület által kezelt területeken a téli időszak után gyakori a felső talajréteg cseréje az ilyen terhelésnek kitett talajú zöldfelületeken.

Fák, fasorok

Budapesten becslések szerint 7,3 millió faegyed található, ennek nagy része a budapesti erdőkben van. A faállomány 10%-a, kb. 700 ezer faegyed a kerületi önkormányzati kezelésű. A fővárosban a Fővárosi Önkormányzat kezelésében álló közlekedési útvonalak menti zöldsávokban 250-275 ezer db fa, míg a kiemelt közcélú zöldterületeken (parkokban) 37 ezer db fa található.

A zöldfelületi rendszer egyik legérzékenyebb eleme a közterületi fasorok egyedei. Ezek a fák a város leginkább környezeti terhelésnek kitett, részén, az utak mentén találhatók. Érintik őket az téli síkosság mentesítés, út és közmű javítási és egyéb magasépítési tevékenységek is, illetve a szélsőséges élőhelyi adottságok között a természetes kártevők kártételei is nagyobb hatással vannak rájuk. Mindez az utcai sorfák állapotának gyors romlását eredményezi, de a fák természetes öregedése is érinti őket. A kiöregedő, beteg faegyedek növekvő száma a fasorok megújítási feladatait növelik meg.

Az V. kerületben a közterületi fák fasorok cseréje jellemzően az út és parkfelújításokkal párhuzamosan történik. A 10-15 éven belül telepített, relatíve fiatal fák száma a kerületben magas. Az idős, öregedő, nagyméretű fák száma is jelentős, de ezek mára csak védettebb parkokban, vagy környezetileg kevésbé terhelt utcák mentén találhatók meg. Ennek ellenére állapotuk megőrzése kezelésük jelentős feladatot jelent.

Az újonnan felújított vagy létesült közterületeken, folyamatos és intenzív fasor fenntartást biztosít a kerület a zöldfelületek állapotának hosszan tartó megőrzése érdekében. Ennek keretében ügyelnek a gördeszka elleni védelem kialakítására, faveremrácsok és parkolást gátló pollerek kihelyezésére a fák törzse köré, automata öntözőrendszert és gyökércellamenedzsmentet alkalmaznak.

A fák törzsének sérülésének elkerülésére is számos kerékpártároló létesült.

A fák tövéhez történő kutyapisilés is károsítja a fák vagy nagyobb cserjék gyökérzetét, így az ilyen hatásnak kitett területeken is gyakran jelentkezik talajcsere igény a zöldfelület fenntartás során.

Intézkedések

Főbb fővárosi zöldfelület fejlesztési programok, melyek a kerületet is érintik:

- A Fővárosi Önkormányzat 2013 óta több alkalommal hirdetett meg pályázatokat „TÉR_KÖZ” címmel a közterületek és kapcsolódó épületek, üres és alulhasznosított ingatlanok közösségi célú megújítására, hasznosítására. pl.: V. kerület Szervita tér, melyben a kerület aktívan részt vett.

Elmúlt években bevezetett kerületi önkormányzati intézkedések melyek zöldfelületek létrehozását segítik:

- „Zöld pályázat” – társasházi pályázatok részeként működő támogatási forma, mely a társasházi udvarokon történő zöldfelület létesítést szolgálja.
- „Muskátli program” – ablakok erkélyekre kihelyezett virágok támogatása.

Elmúlt években megvalósult kerületi önkormányzati támogatású zöldterületi fejlesztések:

- József Nádor tér felszínrendezése – 2019-ben megvalósult beruházás eredményeként a téren 1493 m² zöldfelület van és 54 db fa telepítésére került sor.
- Podmaniczky Frigyes tér megújítása – 2019-ben megvalósult beruházás keretében 810 m² zöldfelület újult meg, 82 db fa, 220 m² cserjefelület és 40 m² évelőfelület létesült
- Vörösmarty tér és környéke megújítása – 2019-ben megvalósult beruházás keretében 650 m² zöldfelület újult meg, 15 db fa és 8 db dézsás fa létesült
- Vadász utca és Nagysándor József utca megújítása - 2020-ban megvalósult beruházás 21 db fa telepítésére
- Szervita tér rendezése – Szervita Square Building beruházás keretében a tér felőli terület rész közösségi használatra került átadásra és ott zöldfelületek (cserje és évelőfelületek, valamint fásítás) létesült
- Duna utca fásítása – magánberuházás keretében dézsás fákkal fásításra került 2020-ban

10. KÖZTERÜLETEK TISZTÁNTARTÁSA

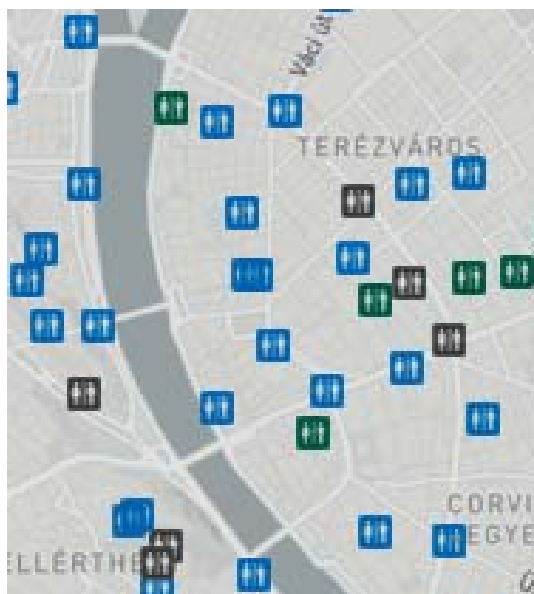
Településtisztaság

A közterületek tisztán tartását az Fővárosi Önkormányzat az V. kerületi Önkormányzattal együttműködve, jogszabályban előírt feladatmegosztás szerint látja el a következő munkamegosztás szerint:

- A fővárosi közterületeket az FKV Zrt. tartja rendben.
- A közösségi közlekedés megállóit a BKV Zrt. takarítja.
- Az ingatlan tulajdonosoknak kell gondoskodni az ingatlan előtti járdaszakasz tisztántartásáról.
- **Belváros-Lipótváros Városüzemeltető Kft.** jelentős erővel hozzájárul a településtisztaság fenntartásához.

A településtisztaság témához tartozik a kerület rágcsálólmentes tartása. A rágcsálóirtást a kerületben egyedi kérelmek alapján végzik. Az egyedileg végzett rágcsálóirtás, azonban nem eredményez tartós sikert, a környezetből a rágcsálók a mentesített területre visszaköltöznek.

Jelentős gondot okoznak a hirtelen lezúduló **nagy intenzitású csapadékok**, melyek vízmennyiségét a csatornahálózat nem képes megfelelő ütemben elvezetni. A felszínen összegyűlő vizek különösen a mélyebben fekvő területeken hosszabb ideig akadályozzák a forgalmat, esetleg pincéket, garázsokat öntenek el.

Nyilvános WC-k a kerületben

Forrás: Index, kék: fizetős, zöld: ingyenes, fekete: nem üzemel

A kerület a B-LKÉSZ előírásának megfelelően a kerületi mélygarázs program keretében új illemhelyek kialakítására is sor került: a Szent István tér, Szabadság tér. Kerületi üzemeltetésűek a Károlyi kertben és az Olimpia parkban levő illemhelyek.

A sűrű beépítésű városrészekben fontos probléma az állattartással kapcsolatos kutyapiszok kezelése. A kerületben ezek számára speciális gyűjtőedényzet került kihelyezésre a kerület több pontján, az V. kerületi Önkormányzat által.

A városi környezetben megjelenő probléma a rágcsálók és rovarok megjelenése okozta fertőzésveszély. A rágcsálóirtás alapvetően fővárosi feladat. A kerületi tulajdonú, kezelésű ingatlanoknál felmerülő ilyen problémákat a B-L Városüzemeltető Kft. végzi. Ha más helyekről érkező ilyen jellegű panaszokat a kerületi önkormányzat a főváros illetékesei felé továbbítja.

ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÁLLAPOTA

1. ÉPÍTETT ELEMELK ÁLLAPOTÁNAK JELLEMZÉSE

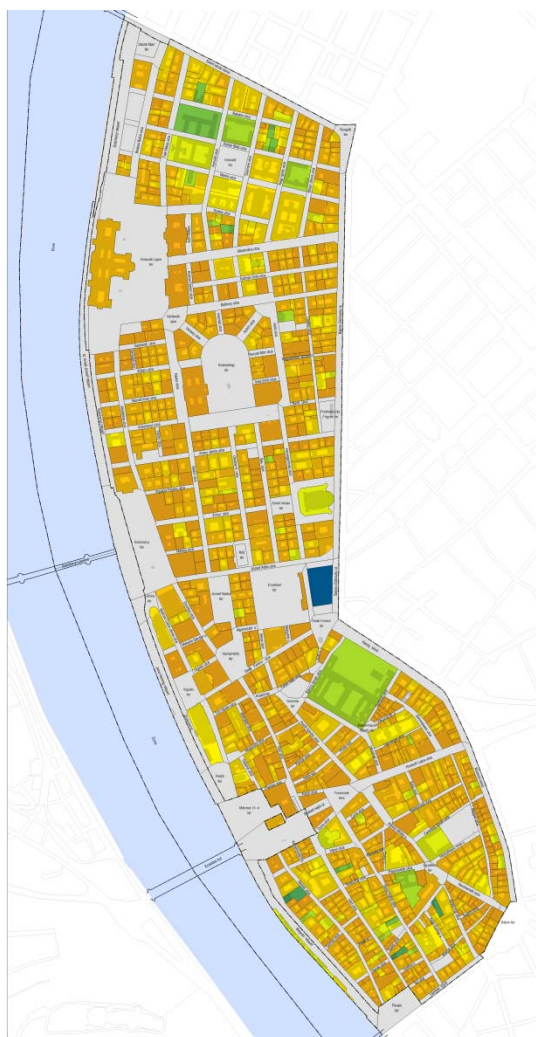
1.1. BEÉPÍTÉSI MÉRTÉK

Az épített környezet környezeti értékelése szempontjából megkerülhetetlen a beépítés mértékének ismerete. Az Budapest főváros V. kerülete, Belváros-Lipótváros kerületrészek telkeinek beépítési mértéke tekintetében viszonylag homogén képet mutat.

A beépítési mértéket mutató összefoglaló térképen a sötét-narancs színbe hajló tónus jelzi az 80% feletti beépítési mértékkel rendelkező területeket, a kékes tónussal az alacsony beépítési arányú területek kerültek feltüntetésre. Jól látható, hogy a kerület túlnyomórésze 80%-os beépítettség felett van, a kerületi átlag 82%.

Mindez jelentősen meghaladja Budapest legtöbb kerületének átlagos beépítettségét.

A lenti ábrásor a telkek beépítési mértékét mutatja különböző, jól elhatárolható bontásokban.

Beépítési mérték

Forrás: B-LKÉSZ megalapozó vizsgálat

80%-os beépítési mérték
feletti telkek50%-os beépítési mérték
feletti telkek50%-os beépítési mérték
alatti telkek
Forrás: saját ábrák

90 % felett	40 - 50 %
80 - 90 %	30 - 40 %
70 - 80 %	20 - 30 %
60 - 70 %	20 % alatt
50 - 60 %	beépítetlen telkek

A beépített telkek igen csekély hányadán alacsonyabb a beépítési mérték 50%-nál. Ezek jellemzően a keretes beépítésű, vagy a telken nagy előkerttel elhelyezkedő épületek, mint pl. a Honvédelmi Minisztérium.

Jól látható, hogy a kerület jelentős része olyan magas beépítési mértékkel rendelkezik, hogy az **nem igazán ad lehetőséget nagyobb, egybefüggő zöldfelületek kialakítására.**

keretes beépítés - alacsony beépítési mérték sok
zöldfelületzártudvaros beépítés – igen magas beépítési mérték kevés zöldfelület
forrás: Google Earth Pro (7.3.1.4507) 3D felszínmodell

1.2. A BEÉPÍTÉS MÓDJA

**egyedi / szabadon álló
beépítési mód****zárt sorú, zárt udvaros
beépítési mód****zárt sorú,
csatlakozó udvaros
beépítési mód****zárt sorú, keretes
beépítési mód**
forrás: saját ábrák

A történelem folyamán kialakuló, sűrűsödő városi szövet máig magán hordozza jellemzőit. Ennek megfelelően településrész beépítési módja túlnyomórészt zárt sorú. A kevés kivételt egy-egy – a zárt sorú térfalakat megtörő – jellemzően egy tömböt alkotó előkertes beépítés képezi.

A zárt sorú beépítés szinte összes módozata megtalálható a kerületben.

- A **zárt sorú, zárt udvaros** típusnál egy tömbön belül az udvarok körbeépítettek, vagyis az épület a határfalaival mind a négy telekhatárra ráépült. Ezek az épületek a szomszédos telkek felé tűzfalaskák, kisebb lichthof, légudvar, légakna jelenik meg helyenként a korabeli épületek mellékhelyiségeinek vagy cselédszobáinak bevilágítására, szellőzésének biztosítására. Ezek megtartása továbbra is fontos.
- A zártudvaros beépítés speciális formája, amikor – a történeti szabályozásnak megfelelően – egy közös telekhatáron nem épült épületszárny. A **csatlakozó udvaros** zárt sorú beépítések felszakadó zárt udvarokat, összeérő belső udvarokat, jobb esetben zöldfelületeket is jelentenek. Átmenetet képeznek az előbbi (zárt udvaros) és a következő beépítési (keretes) mód között.
- A **zárt sorú keretes** beépítésnél jellemzően az épületek a teleksor egyik oldalán, a közterületi határra épülnek ki, egyértelműen keretezve a tömb egy-egy oldalát – elnevezése is innen ered. Fontos jellemzője, hogy a telekbelső nem kerül beépítésre, az telek oldalhatárai mentén az udvarok nem kerülnek elválasztásra, legfeljebb csak kerítéssel. Progresszív beépítési mód volt a sűrű zárt sorú, sötét udvarokat eredményező zártudvaros beépítések után. A kerület kevés ilyen területtel rendelkezik, de azért **fellelhetők a környezeti szempontból jóval kedvezőbb zöld udvarok.**

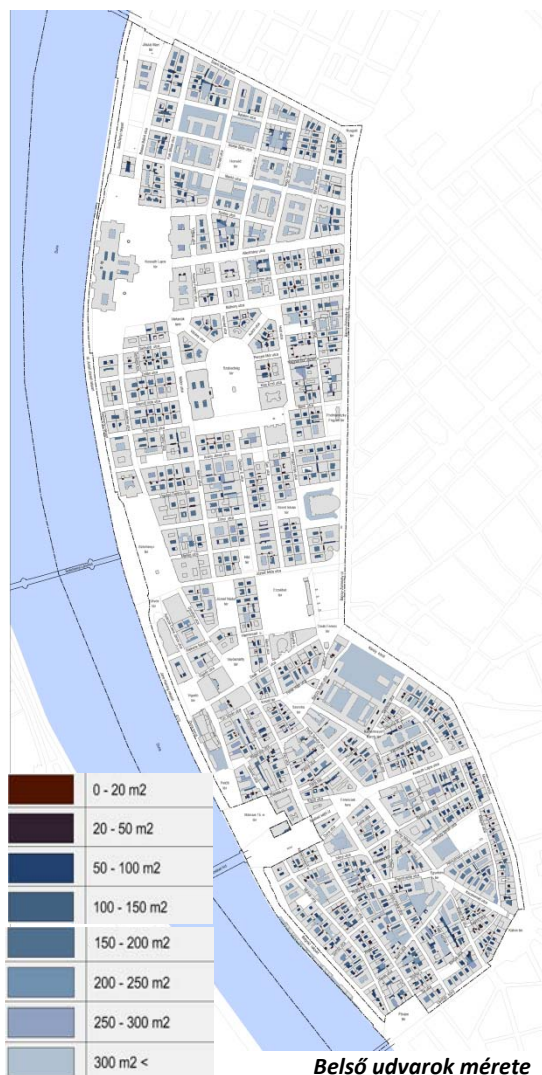
A nem zárt sorú kategóriát két módozat képviseli.

- Az egyik az egész tömböt alkotó, tehát telekszomszédokkal nem rendelkező, minden oldalról közterülettel határolt beépítésű épület. Többnyire középületekre jellemző ez a beépülés.
- Ugyanez megjelenik részleges előkertes formában, ami az utcai térfal lazításához járul hozzá az adott utca felé, szintén a nagytömegű közintézmények épültek így.
- A harmadik a szinte úszótelkes beépítés egy-egy épületre vonatkozik, ilyen pl. az Országház épülete.

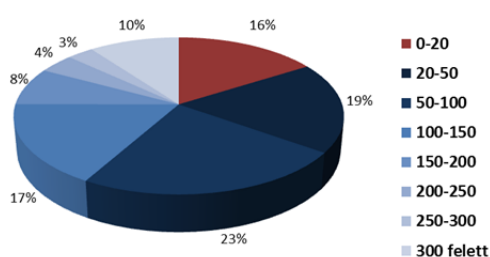
1.3. AZ UDVAROK KIALAKÍTÁSA, KÖRNYEZETI ÁLLAPOTA

Az udvarok környezeti minőségének egyik alapvető mutatószáma a telek be nem épített részének alapterülete. A kerületben vizsgálatra kerültek a telkek és a rajtuk található beépítés, a melléképületek azok mérete és magassága is. A kapott adatok jól alátámasztják a belváros sajátosságát, az épületmagasságokhoz képest **kedvezőtlen, kis alapterületű udvarokat találunk a kerületben, a vizsgált udvarok mintegy 85%-a 200 m² alatti.**

A kerület főként zárt sorú beépítési módjából adódóan az épületek utcai szárnya mögött belső udvarok találhatóak, melyek mérete az építési időszak nagyjából azonosossága, az akkor építési szokások és az akkori városrendezési szabályok miatt viszonylag homogén képet mutat.

Belső udvarok mérete

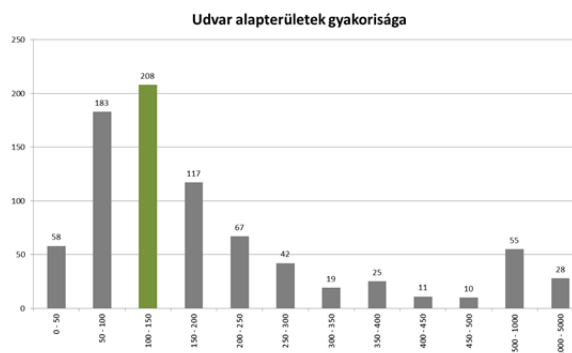
Forrás: saját ábra (B-LKÉSZ)

udvarméretek eloszlása

Olyan udvarok is a vizsgálat tárgyát képezik, melyek a földszinten akár 100%-ban beépítésre kerültek, ezek esetében is beszélhetünk udvarról, hiszen a (kereskedelem/szolgáltatás számára átadott) földszint felett ugyanúgy megtalálható a benapozást, átszellőzést lehetővé tevő tér, udvar.

A vizsgálatból kiderül, hogy egy adott telekhez nem egyértelműen csak egy udvar társítható, sok telek rendelkezik több körülépített udvarral, illetve csatlakozó udvarokkal. A vizsgálat minden telken belüli beépítetlen, 5 m² feletti területet tekint udvarnak. Az ennek alapján vizsgált mintegy 1372 db udvar nagy része, **közel 60%-a (kb. 798 db) 100 m² alatti alapterületű.** A másik nagy csoportot, 32%-ot (434 db), 100-300 m² közötti alapterületű udvarok adják. Kisebb számban ugyan még említésre méltók a 300-500 m² közöttiek, arányuk 5% (73 db). 500 m² felettiek (67 db) intervalluma egészen a legnagyobb udvarig, a Városháza legnagyobb udvarának méretéig terjed, mely közel 16 000 m²-es.

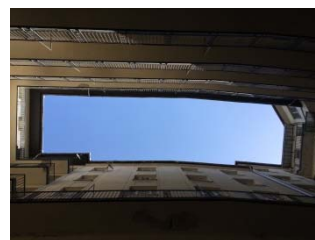
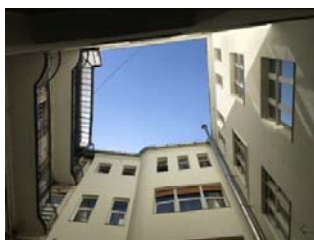
A kerületben átlagosan 160 m²-es udvarok találhatók. Lipótvárosban az északi Honvédelmi Minisztériumi intézményi telkek kivételével általában az átlag közeli, vagy feletti méretűeket, míg a Belvárosban inkább kisebbeket, átlag alattiakat figyelhetünk meg. Kis számban ugyan, de előfordulnak 100%-os beépítési mértékű telkek is, melyek nem rendelkeznek udvarral. Ezek tekintetében is lehetnek eltérések mivel az udvar beépítése a földszinten is jelentkezhet és a felette levő szinteken alakul ki az udvar. Ugyanakkor vannak a legfelső szinten üvegtetővel rendelkező, udvarlefedéses épületek. Ez főként az elmúlt 25-30 évben jött divatba részben új építések esetében, mint pl. a szállodák, vagy pedig meglévő épület átalakítása során, melynek esetében a korábbi udvar az épület integrált részévé válhatott.

A diagram jól mutatja, hogy az udvarok 90%-a kisebb, mint 300 m², ami tekintettel az épületmagasságokra, többnyire kedvezőtlen térarányokat hoz magával, ami különösen a lakóépületek esetében válhat kritikussá.

forrás: Google Earth Pro (7.3.1.4507) 3D felszínmodell

Példák különböző udvari légterekre
forrás: saját fotók

A szűk és magas udvarok miatt nem jut kellő **természetes megvilágítás** a lakoszobák számára, az átszellőzés főként csak a nyitott kapuk esetén optimális.

A kerület a sűrűn beépített városrészek közé tartozik, ennek megfelelően a telkek beépítettsége is magas, kevés hely marad az udvarok számára. A kerületben általánosságként elmondható, hogy **ezt a kevés helyet is többnyire burkolattal látják el**, tárolási célokra használják, stb.

Az udvarok kategorizálhatók aszerint, hogy milyen a kialakításuk. Ez alapján „fedett udvar”, „zöld udvar”, „fedett udvar zöldtetővel”, „burkolt udvar” besorolást kaptak légifelvétel és a Google Earth Pro (7.3.1.4507) 3D felszínmodell segítségével végzett vizsgálatok és elemzések alapján.

A **kerületi udvarok 80%-a aszfalttal vagy elemes burkolattal burkolt**. Amelyik méretében lehetővé teszi, ott egyes esetekben gépkocsi parkolóhelynek van kialakítva.

A **jelentősebb zöldfelülettel rendelkező udvarok aránya kritikusan alacsony, az összes udvar csupán 9%-át teszik ki** a zöld udvar kategóriába került udvarok.

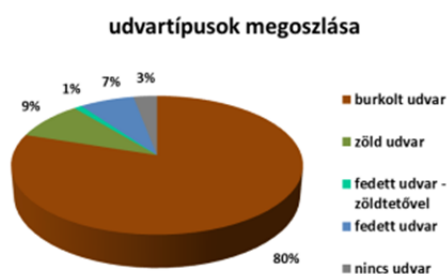
A **befedett udvarok** aránya 7%, mely kategóriában nem tettünk különbséget a befedés magasságában, illetve az alatta kialakított funkció milyenségében.

A két kategória kombinációja a **fedett-zöldtetős udvar**, ahol az udvar befedése után zöldtetőt alakítottak ki. Az ilyen udvarok száma igen csekély, aránya mindössze 1%. A hatályos kerületi építési szabályzat (B-LKÉSZ) az általános fedett udvar helyett a zöldtetővel fedett kialakítást részesíti előnyben.

Ennél nagyobb arányúak azok a telkek, melyeknek 100%-os a beépítettségük, nincs udvaruk, arányuk 3%-ot tesz ki.

Az udvarok alaptípusain túl meghatározó az udvarok téraránya, alapterületükhöz viszonyított magassága. Az udvarok térarány-számból következtetni lehet az adott telken lévő épület lakásainak, udvarának benapozottságára, zöldíthetőségére, fásíthatóságára. A rossz téraránnyal rendelkező udvarok esetében nagyobb valószínűséggel fordulnak elő burkolt udvarok, benapozatlan földszinti, első emeleti lakások, stb.

A vizsgálatok alapján megállapítható, hogy kerületben kb. 500 db olyan kedvezőnek nevezhető térarányú (2:1 térarány-érték alatti) udvar található, melyek jelenleg burkoltak, azonban **felújításuk során zöldíthetők, akár fásíthatók**.

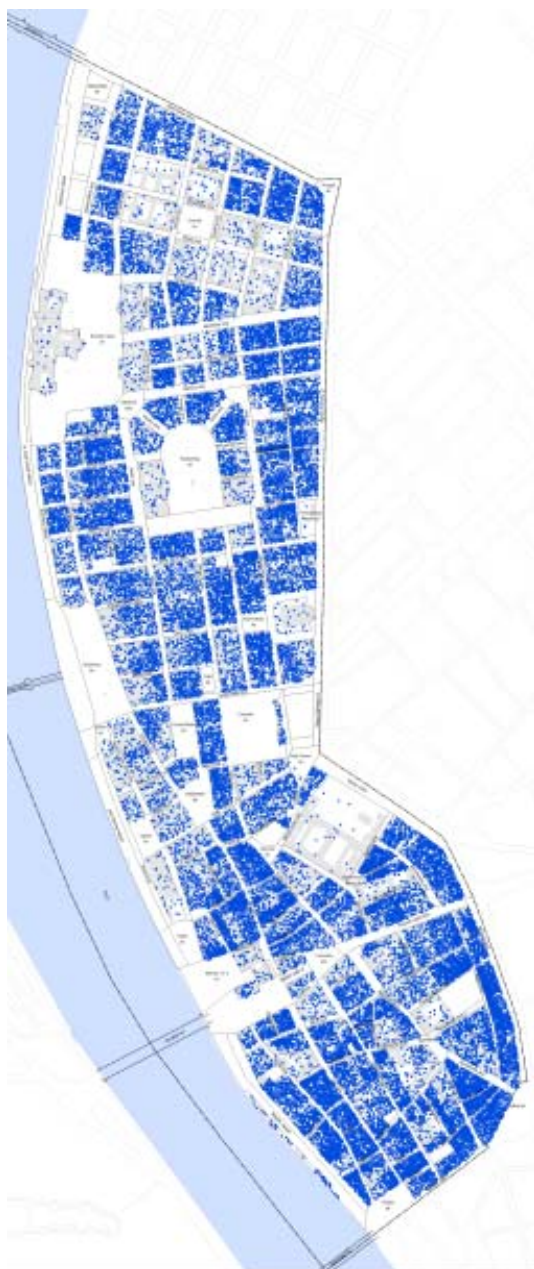

1.4. A BEÉPÍTÉS SŰRŰSÉGE

A beépítési sűrűség megállapításához első körben meg kell határozni a jelenlegi szintterületeket telkenként. Ennek hagyományos mutatója az ún. szintterületi mutató, ami a telken létesített építményszintek bruttó területeinek összegének és a telekterületnek a hányadosa. Fontos rögzíteni, hogy egy épület becsült szintterülete az egyes építményszintek bruttó területeinek összegzéséből származik. Az összes építményszintet az épület szemrevételezéssel megállapított szintszáma alapján összegezzük.

A mellékelt ábra a terepszint feletti beépítettség sűrűségét mutatja, kissé vizuálisabban, mint az általánosan alkalmazott telekszintű szintterületi mutató térképe. A térkép jól jelzi, hogy hol vannak magasabb sűrűségű területek, és hol találhatóak olyan területek, ahol a sűrűség kisebb.

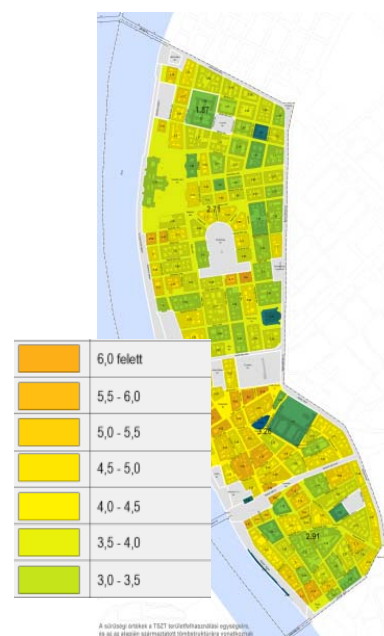
A térképen jól látható a nagytelkek esetében az alacsonyabb mutató. A közepes méretű telkek esetében már különbözőek a mutató értékei, attól függően, ez esetben jobban függ a szintszámtól a szintterület telekterületre vetített értéke.

A beépítés sűrűsége
(alternatív ábra)
forrás: saját ábra

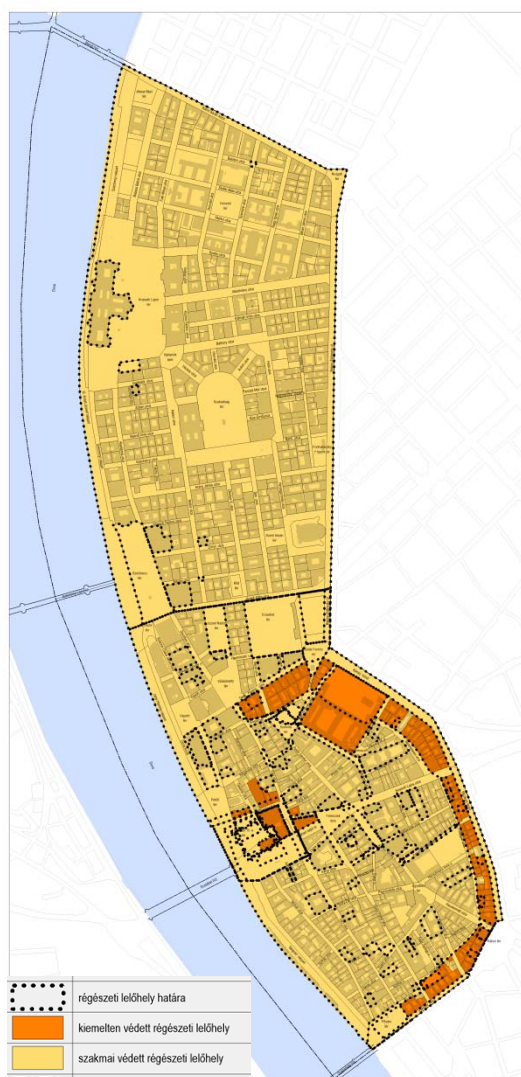
telkek szintterületi mutatója
(pincszintek nélkül)
forrás: saját térkép

tömbök szintterületi mutatója
(pincszintek nélkül)
forrás: saját térkép

2. ÉPÍTETT ELEMÉK VÉDELME

2.1. RÉGÉSZETI VÉDELEM

Régészeti lelőhelyekkel érintett telkek védelmi kategóriái
forrás: Miniszterelnökség adatszolgáltatása alapján

Az V. kerület teljes területét lefedik a nyilvántartott régészeti lelőhelyek, melyek a Miniszterelnöki Hivatal- közhiteles nyilvántartása alapján kerültek feltüntetésre. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek 2001. évi LXIV. Tv. 11. §-a alapján általános régészeti védelem alatt állnak.

Az V. kerület földrajzi elhelyezkedésénél fogva a főváros egyik régészeti legfrekvenciáltabb területe. A szórványos őskori lelőhelyek és a római kori erőd mellett a középkori Pest város maradványai miatt számít a terület kiemelkedő jelentőségűnek. A mai utcahálózatban megőrződött a középkori településhálózat.

A középkorból eredeztethető az utcahálózat ellenére eredeti középkori alapokon nyugvó mai épület a templomokon kívül nem valószínűsíthető, legalábbis az eddigi kutatások során ilyen nem találtak. A felszínen, több szakaszon teljes magasságában látható a XV. században kiépült városfal. A Károly körúton 2 méteres magasságban 140 méteres szakaszon tárták fel a városfal maradványait.

A Belvárosi plébániatemplom középkori részletei jelentősek. Az eddig megismert részletek alapján, a Duna u. 2. szám alatt feltárt és visszatemetett gótikus épület, a Szerb utcai templom körüli temető és néhány eddig feltárt lakóház ismerete alapján elmondható, hogy a Pesti sziget Árpád-kori négy településmaradványa, a középkori város további épületei, köztük az eddig ismeretlen domonkos kolostor maradványainak előkerülése várható.

A kerületben elsősorban a belvárosi részen találhatók fokozottan, vagy kiemelten védett régészeti lelőhelyek.

A Belváros területe a Vámház körúttól a Margit hídig a Duna parti területet és az Október 6. utca vonalában régészeti érdekű terület.

A városfalon belüli középkori Pest teljes területe régészeti lelőhely, melynek egyes ingatlanai egyedi régészeti védelmet, míg a többség általános régészeti védelmet élvez.

2.2. VILÁGÖRÖKSÉG

Világörökség

forrás: Miniszterelnökség adatszolgáltatása alapján

Belváros-Lipótváros kisebb, Duna felé eső területe része a **Budapest - a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrásy út** világörökségi helyszínnek. A Duna-parti rész a világörökségi helyszín, a többi terület pedig a világörökség védőövezete.

Az Andrásy út világörökségi területe a kerület közigazgatási határánál kezdődik, tehát a két helyszín nem kapcsolódik egymáshoz.

A Duna két partján elterülő világörökségi helyszín pesti oldalán a legkiemelkedőbb épülete a Steindl Imre által tervezett Parlament. Különleges történeti értéket képvisel a Magyar Tudományos Akadémia neoreneszánsz székháza, a Gresham palota, amely a magyarországi szecesszió egyik műremeke, a Pesti Vigadó, amely a magyar romantikus építészet egyik jelképe, valamint a Központi Vásárcsarnok, a magyarországi historizmus téglapítészete egyik legszebb alkotása.

A város panorámájának részeit képezik a Budát és Pestet összekötő hidak, melyekből négy tartozik a világörökségi területhez és mind a négy kapcsolódik az V. kerület területéhez, így a Margit híd, a Széchenyi lánchíd (Buda és Pest első kőhídja), az Erzsébet híd és a Szabadság híd.

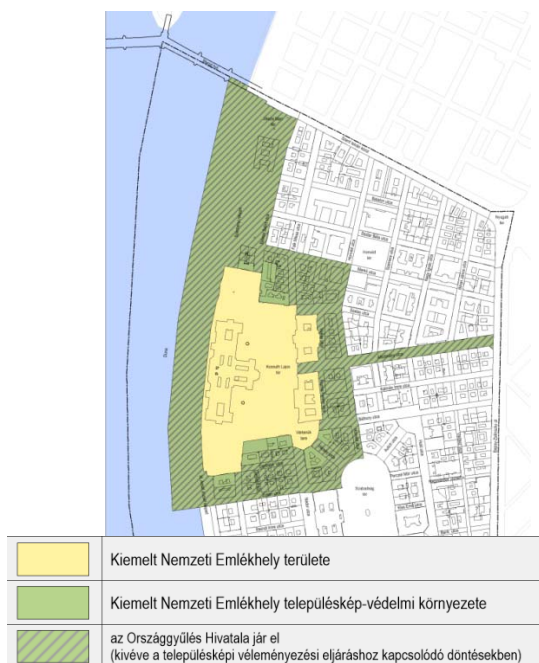
Bár a kerület legfrekvenciáltabb része már ma is a világörökség területe, a világörökség várományos területként jelenik meg a római birodalom határai - Duna limes magyarországi szakasza és Lechner Ödön művei is feltételezhetően megkaphatják ezt a címet a 27/2015. (VI.2.) MvM. rendelet alapján.

2.3. KIEMELT NEMZETI EMLÉKHELY

2001. évi LXIV. törvény 7.§

8. Kiemelt Nemzeti Emlékhegy: a nemzet és a magyar állam történelmében kiemelkedő jelentőségű nemzeti emlékhely, amelyet az Országgyűlés törvénnyel kiemelt nemzeti emlékhellyé nyilvánít.

Az Országház és környéke

Az országban egyedüli Kiemelt Nemzeti Emlékhegy az Országház és környéke.

„A Kiemelt Nemzeti Emlékhegy és annak környezete fenntartható használatának megóvása érdekében a Kiemelt Nemzeti Emlékhegy Bizottság meghatalmazása alapján az Országgyűlés Hivatala látja el az e Fejezetben meghatározott feladatokat.” Külön kormányrendelet vonatkozik a Kiemelt Nemzeti Emlékhegy használatának rendjéről, Id. 19/2018. (II. 14.) Korm. rendelet a Kiemelt Nemzeti Emlékhegy és településképvédelmi környezetének településképvédelméről és egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról.

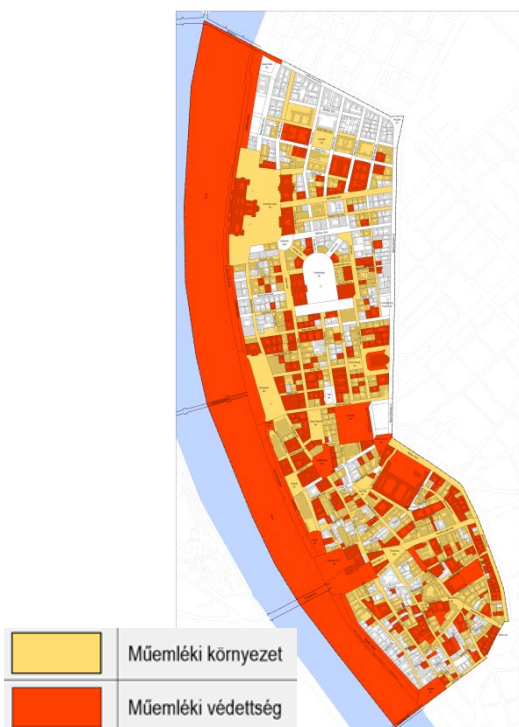
**2.4. MŰEMLÉK, MŰEMLÉKI JELENTŐSÉGŰ, MŰEMLÉKI
KÖRNYEZET**

2001. évi LXIV. törvény 7. § értelmében

15. Műemlék: olyan nyilvántartott műemléki érték, amelyet miniszteri döntéssel, határozattal vagy e törvény alapján miniszteri rendelettel védetté nyilvánítottak.

16. Műemlékfenntartás: a műemlék rendeltetésszerű és biztonságos, méltó (eszmei értékével összhangban álló) használatához, illetve védett értékei megőrzéséhez szükséges üzemeltetés és ennek során a jókarbantartás teljesítése, állagmegóvási beavatkozások elvégzése, valamint a műemléki helyreállítás.

17. Műemléki érték: minden olyan építmény, történeti kert, történeti temetkezési hely, vagy sajátos terület, valamint ezek maradványa, továbbá azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a magyar nemzet vagy más közösség hovatartozás-tudata szempontjából országos jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék alkotórészeivel, tartozékaival és beépített berendezési tárgyaival együtt.

eltérések a műemléki értékek esetén**műemléki jelentőségű terület**

2001. évi LXIV. törvény 63.§ (4) bekezdése szerint műemlékvédelmi érdekből műemlék, illetve a kiemelt nemzeti emlékhellyel kapcsolatos érdekből a Kiemelt Nemzeti Emlékhelyen és a településképvédelmi környezetben található ingatlan fenntartása, különösen helyreállítása során az országos építési követelményektől, a településrendezési eszközöktől, annak részeként a helyi építési szabályzattól a tervezés folyamán és a hatósági eljárásban el lehet térni.

Mindemellett a törvény lehetővé teszi, hogy a műemléki értékek megőrzése, a Kiemelt Nemzeti Emlékhely egyedi településképi követelményeknek való megfelelése érdekében a nemzeti szabványoktól való el lehessen térni, amennyiben az alkalmazandó megoldás az élet- és vagyonbiztonság követelményeinek megfelel, vagy az élet- és vagyonbiztonság más módon biztosítható.

A törvény szerint műemlékvédelmi érdeknek kell tekinteni a védett műemléki érték megőrzését, fenntartását.

A kerületben nem került kijelölésre történeti kert, sem temető, vagy temetkezési emlékhely.

műemléki környezet

Műemléki jelentőségű területként kell védeni a település azon részét, amelynek jellegzetes szerkezete, beépítésének módja, összképe, a tájjal való kapcsolata, terei és utcaképei, építményeinek együttese összefüggő rendszert alkotva történelmi jelentőségű és ezért műemléki védelemre érdemes. Ebbe a körbe tartozik a világörökség, ebből fakadóan a kijelölés alapján a kerület egésze műemléki jelentőségű terület.

A törvény értelmében a műemlékkel szomszédos ingatlan ex-lege műemléki környezetnek számít. Emellett a védelmi rendelet – főként az újabb védetté nyilvánítások során műemléki környezetet kijelöl.

A régebbi kijelölt műemléki környezet a Károlyi palotáé volt, melyet már 1977-ben így vettek nyilvántartásba.

A fenti nyilvántartott műemlékek kategorizálva kerültek feltüntetésre a védelmi térképen.

2.5. FŐVÁROSI VÉDELEM

2017-ben minden önkormányzatnak el kellett készítenie a Település Arculati Kézikönyvét és a Településképvédelmi rendeletét. A Fővárosi Közgyűlés ennek a településképvédelméről szóló 30/2017. (IX. 29.) Főv. Kgy. tett eleget.

A településképi követelmények meghatározása mellett, ebben a rendeletben 92 épületet – melyek többsége korábban is fővárosi védelem alatt állt – nyilvánított védetté a kerület területén. Ez az épületállomány 9,2 %-a.

**A védett épületekre vonatkozó rendelkezések
legfontosabb szabályai**

- a védettséget megalapozó állapotban, lehetőleg eredeti szerkezeti, anyaghasználati és kialakítás szerint kell megőrizni
- a védelem ténye az átalakítást, bővítést nem zárja ki, de az nem sértheti a védett érték hitelességét, fennmaradását
- a védett érték egésze nem bontható
- hirdetés, reklám nem helyezhető el
- berendezési tárgy, iparművészeti emléke megőrzendő
- megóvása a tulajdonos kötelezettsége

**legfontosabb helyi egyedi építészeti
településképi követelmények**

- anyaghasználat eltérhet, de harmonizálnia kell az eredetivel
- új hozzátétel az eredeti a védett építészeti érték érvényesülését nem csökkentheti
- homlokzatai megtartandóak, vagy karakterét nem érintheti hátrányosan a helyreállítás
- cégér cégtábla a karakterrel és értékekkel összhangban helyezhető el
- a védelem belső kialakításra is vonatkozhat

2.6. KERÜLETI VÉDELEM

Belváros-Lipótváros önkormányzata 2020-ban új rendeletként frissítette korábbi településképi rendeletét. 2020 január 30.-i dátummal megalkotta a 5/2020. (I.30.) számú önkormányzati rendeletét a településképvédelméről.

A rendeletben került rögzítésre a helyi kerületi védelemmel érintett épületek listája.

A településképi követelmények meghatározása mellett, ebben a rendeletben 527 épületet – melyek többsége korábban is kerületi védelem alatt állt – nyilvánított védetté a kerület területén. Ez az épületállomány nagyjából felét jelenti.

**a védett épületekre vonatkozó rendelkezések legfontosabb
szabályai**

- a védett érték nem bontható el
- részbeni bontás nem érintheti hátrányosan a védett érték megjelenését
- a védett értéket az épített és természeti környezet egységét, és megjelenését biztosító módon kell építtetni
- változás során a látvány építészeti karakterét és sajátos hangulatát meg kell őrizni, beleértve a kerületi védett értékek tömegformálását, homlokzati architektúráját, színezését, anyaghasználatát, megvilágítását
- tetőzetet lehetőleg az eredeti terv szerint kell helyreállítani
- homlokzat külső szigetelése nem megengedett

Fővárosi és kerületi védelmek
forrás:saját ábra

további településképi követelmények

- a védett érték megóvása a tulajdonos kötelezettsége

A korlátozások és kötelezettségek mellett a kerületi önkormányzat él az ösztönzés rendeleti eszközével is az alábbiak szerint:

A kerületi egyedi védett érték fenntartásához, felújításához és rendeltetésszerű használatához az Önkormányzat támogatást nyújt azzal, hogy

- az építési munkák végzésének idejére fizetendő közterület-használati díjat mérsékelheti,
- az önkormányzati társasház felújítási pályázatokon való részvétel esetén a kerületi védett értékek között szereplő társasházak előnyt élveznek,
- az önkormányzati társasház felújítási pályázatokon való részvétel esetén az épület rendeltetésének megfelelően legalább 60 %-ban lakófunkciót betöltő társasházak előnyt élveznek.

Számos további értékörző és településképet óvó településképi követelményt tartalmaz a rendelet, különös tekintettel a tetőzetekre, homlokzatokra, illeszkedési követelményekre, megkülönböztetve a meglévő épület és az új épületre vonatkozó követelményeket.

A településképi követelmények rendeletbe iktatása nem alapvető újdonság, mivel már a korábbi kerületi szabályozási terv (B-LVSZ) szabályok között számos hasonló rendelkezés volt, melyek most új csokorba foglalva részbeni jellemzőiket átmentve jelennek meg településképi követelményekként.

ENERGIAGAZDÁLKODÁS

1. ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉS ENERGIAGAZDÁLKODÁS

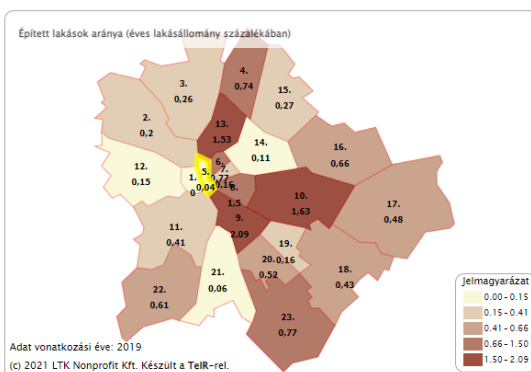
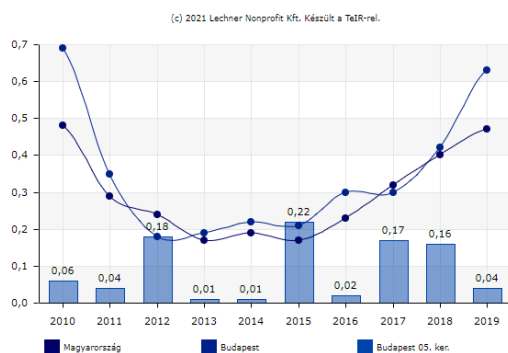
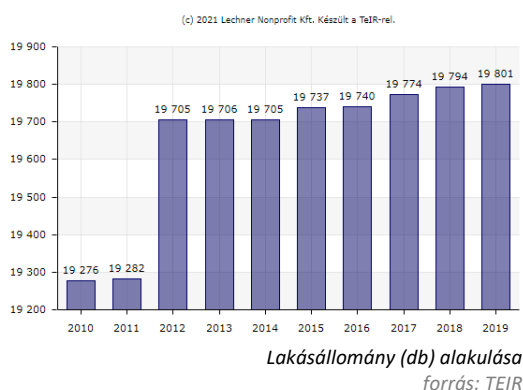
1.1. HÁZTARTÁSOK ENERGIAFELHASZNÁLÁSA

A kerület energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia és a földgáz áll rendelkezésre.

A kerületben 2019-ben 19801 lakás volt megtalálható a TEIR rendszer adatai alapján. Az elmúlt évtizedben lakásállomány fokozatos, mértékletes bővülése figyelhető meg. Az „Épített lakások aránya” c. ábráról jól látható, hogy a teljes lakásállományhoz képest mindez igencsak alacsony értéknek számít Budapesten belül, mely nyilvánvalóan a kerület kiemelkedő történeti értékeivel szoros összefüggésben áll.

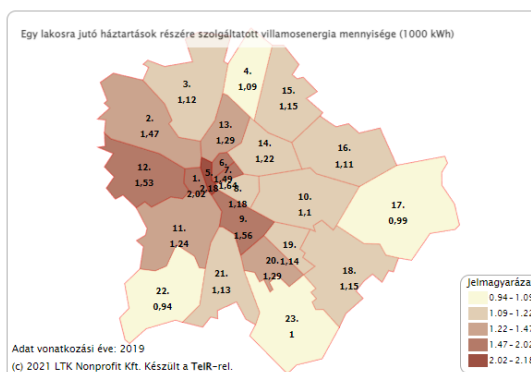
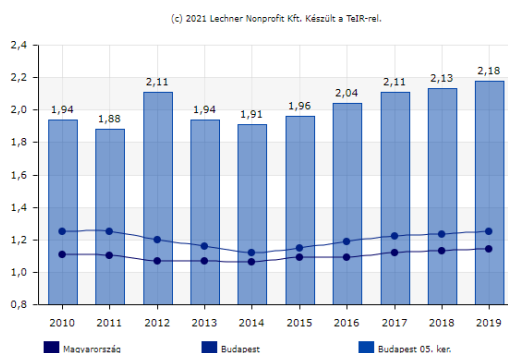
Az új lakások létesülése többnyire a padlásteretek beépítésével, továbbá a lakások megosztásából, rendeltetésváltásból is következik.

A valóban újonnan létesülő lakások esetén korszerű gépészeti kialakítás kerül kialakításra, ezzel némiképp javítva az V. kerületi lakások energiaigényéből fakadó emisszió fajlagos arányát.

Épített lakások aránya (éves lakásállomány százalékában)
forrás: TEIR

A háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége 2014 óta fokozatosan növekszik. Az egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége 2014-ben még 1910 kWh volt, míg 2019-ben már 2180 kWh volt. Az itteni lakások fogyasztása ezzel jóval meghaladja mind a budapesti, mind az országos átlagot, Budapesten belül az V. kerület pedig a legmagasabb értéket mutatja az egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége terén.

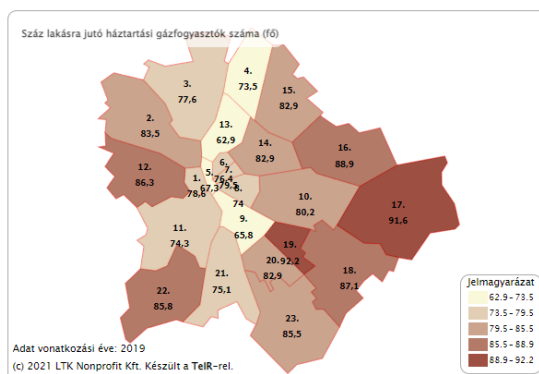
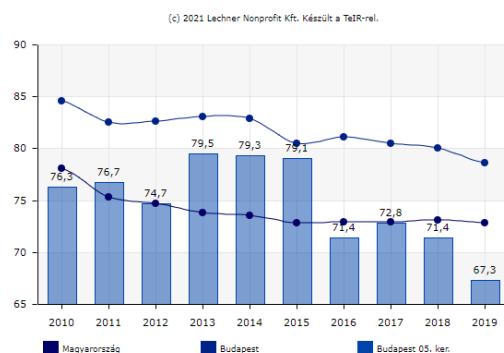

Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)
forrás: TEIR

Az V. kerület épületállománya szinte kizárólag gázfűtéssel elégíti ki fűtési, és többnyire használati melegvízből fakadó energiaigényét.

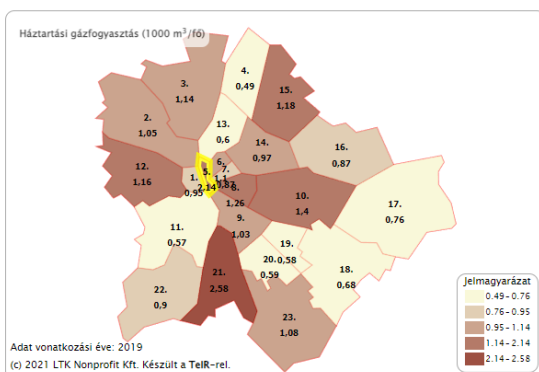
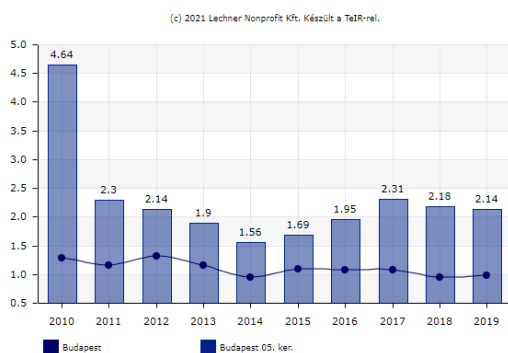
A háztartási gázfogyasztás egy lakosra vetített értéke az V. kerületben a budapesti átlag nagyjából kétszeresét tette ki 2019-ben. Ebből a szempontból csak a XII. és a XXI. kerület rendelkezik kedvezőtlenebb értékekkel.

Száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma (fő)

Háztartási gázfogyasztás (1000 m³/fő)

Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége (1000 m³).

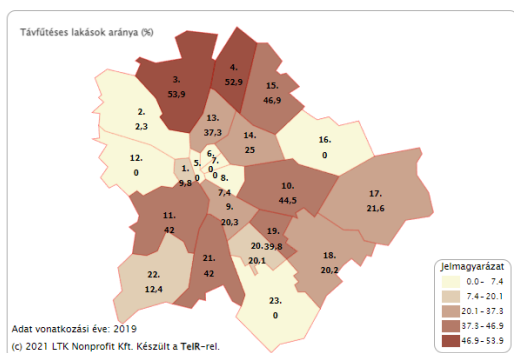
Távfűtési szolgáltatással 2020-ban nem rendelkezett a kerületi épületállomány.

A kerület területét északról és délről is megközelíti a távhőhálózat, de távhőszolgáltatás jelenleg nincs a kerületben, bár a szolgáltató szeretné az ellátási körzetébe bevonni.

Energiaközműveket érintő jelentős közműfejlesztési feladat, annak a célkitűzésnek a teljesítése, amely a „kéménymentes belváros” elérését szolgálja. A távhőszolgáltatást biztosító Fővárosi Távfűtőművek Zrt. régóta készül egy hő-körgyűrű létrehozására. A Belváros hőellátását a Kelenföldi Hőerőműből táplált hálózattal tervezik megoldani. A hőtávvezeték a budai oldalról az Erzsébet híd vonalában érkezik a kerület területére és északi irányba folytatódik tovább, összekötve az Angyalföldi Hőerőmű hálózatával, ez a nagyobb intézmények ellátását tudná már rövidtávon megoldani.

A **Kéménymentes Belváros** elnevezésű programjában a Főtáv bővíti meglévő vezetékállományát, 2022-re összeköti a külvárosi területeken található szigetszerű hőközpontokat, az így létrejövő gyűrűből pedig elérhető lesz az V., VI., VII. és VIII. kerület egy része.

forrás: B-LKÉSZ megalapozó vizsgálat, www.fotav.hu

Távfűtési lakások aránya (%) Budapesten

KÖZLEKEDÉS

1. A KÖZLEKEDÉSBŐL ADÓDÓ KÖRNYEZETI TERHEK

1.1. KÖZÚTI FORGALOM

Jelenlegi közúti hálózat
forrás: Közlekedés Kft. 2018

A pesti Belváros (pontosabban a Belváros és a Lipótváros) főúthálózatának meghatározó jellemzője, hogy kelet nyugati irányú útvonalai 4 dunai átkelőhelyhez csatlakoznak, melyek részben keretezik, részben átmetszik a kerületet. Az észak-déli főutak egyben a kerület határoló útvonalai is, nyugaton az alsó rakpart, keleten pedig a Bajcsy Zsilinszky út – Károly körút – Múzeum körút útvonal. A főutak forgalmának mindössze kis része irányul a kerületbe, döntő hányada távolabbi célok felé halad, keresztezve a Belváros területét.

A határoló utak folyópálya szakaszai részben 2x2 forgalmi sávós (Szent István körút, Bajcsy-Zsilinszky út, Múzeum körút, korábban, a Károly körút része), részben pedig 2x1 sávós kiépítésűek (Vámház körút). Az átszelő K-Ny-i Kossuth Lajos utca 2x2 sávós keresztemszeti elrendezésű. Hasonló a funkciója a területet nyugatról határoló és azzal több kapcsolaton keresztül is élénk forgalomcserét lebonyolító 2x1 forgalmi sávós alsórakparti útnak.

A főúthálózatra többszörös funkció lebonyolítása hárul, melynek összetevői az alábbiak:

- a területről kiszorult átmenőforgalom lebonyolítása
- a területre irányuló – illetve onnan kihajtó – célforgalmi igények kielégítése, és
- a kerülettől független, fővárosi szintű átmenőforgalom átvezetése.

A forgalom összetételére jellemző, hogy a személygépkocsik aránya 95 % felett van. A nehéz járműforgalom túlnyomó részét a tömegközlekedési járművek teszik ki, a teherforgalmi korlátozásnak köszönhetően a nehéz tehergépkocsik jelenléte nem jellemző, az áruszállítás többnyire 3,5 t alatti járművekkel történik.¹

1.2. KÖZÚTI TORLÓDÁSOK

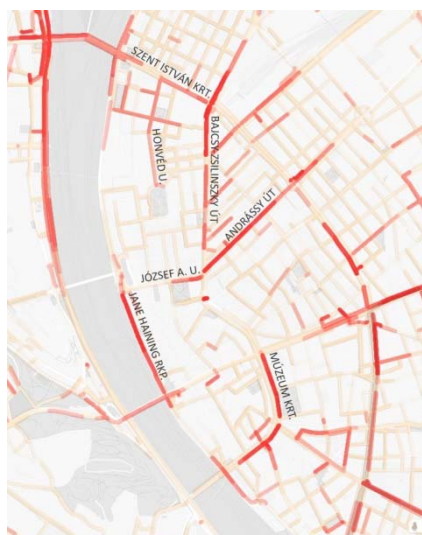
Az alábbi térképeken vöröses árnyalattal láthatók azok az útszakaszok melyek esetében gyakori forgalmi torlódás adódik.

Jól látható, hogy elsősorban a határoló főutak egy része „dugul be” rendszerint. Jelentősebb forgalmi lassulások, torlódások alakulnak ki a Szent István körúton, a Bajcsy-Zsilinszky út főként Nyugati tér felé eső szakaszán, az Andrássy úton és ezzel együtt a József Attila utca elején főként az Erzsébet térnél. A rakparti szakaszok közül a Jane Haining rakparti részen alakul ki általában torlódás. A Kossuth Lajos utcában a haladás jellemzően a délutáni órákban lassul le, míg a Múzeum körút – Calvin tér környékén szinte egész nap lassú a haladás.

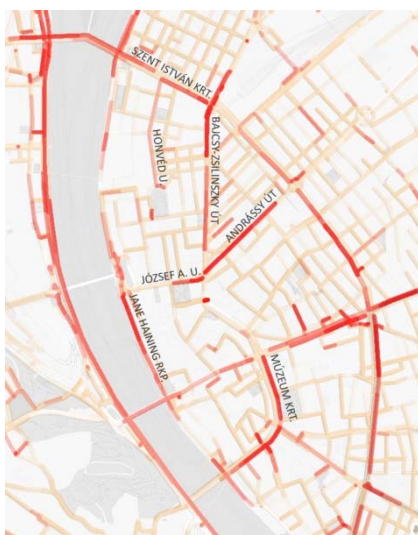
A belső utcák közül a Honvéd utca, Markó utca emelhető ki, ezek esetében főként a reggeli hivatásforgalom miatt alakulnak ki dugók.

A forgalmi dugókból adódó emisszió ezeken a helyeken a leginkább meghatározó.

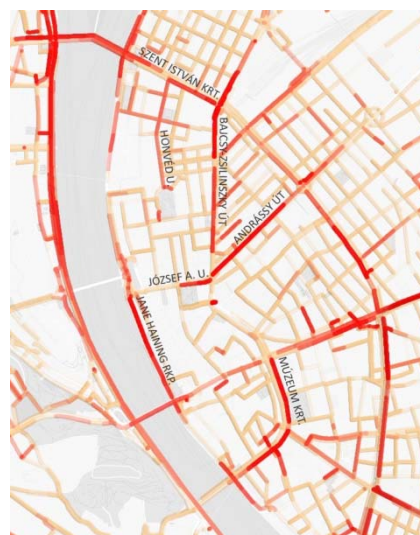
¹ B-LKÉSZ megalapozó vizsgálata alapján (Urban-Lis Stúdió Kft, Közlekedés Kft.)

forgalmi torlódás délelőtt

forgalmi torlódás délután

forgalmi torlódás egész nap

forrás: Google Maps adatok alapján saját
elemzés

1.3. KÖZÚTI ZAJTERHELÉSNEK KITETT TERÜLETEK

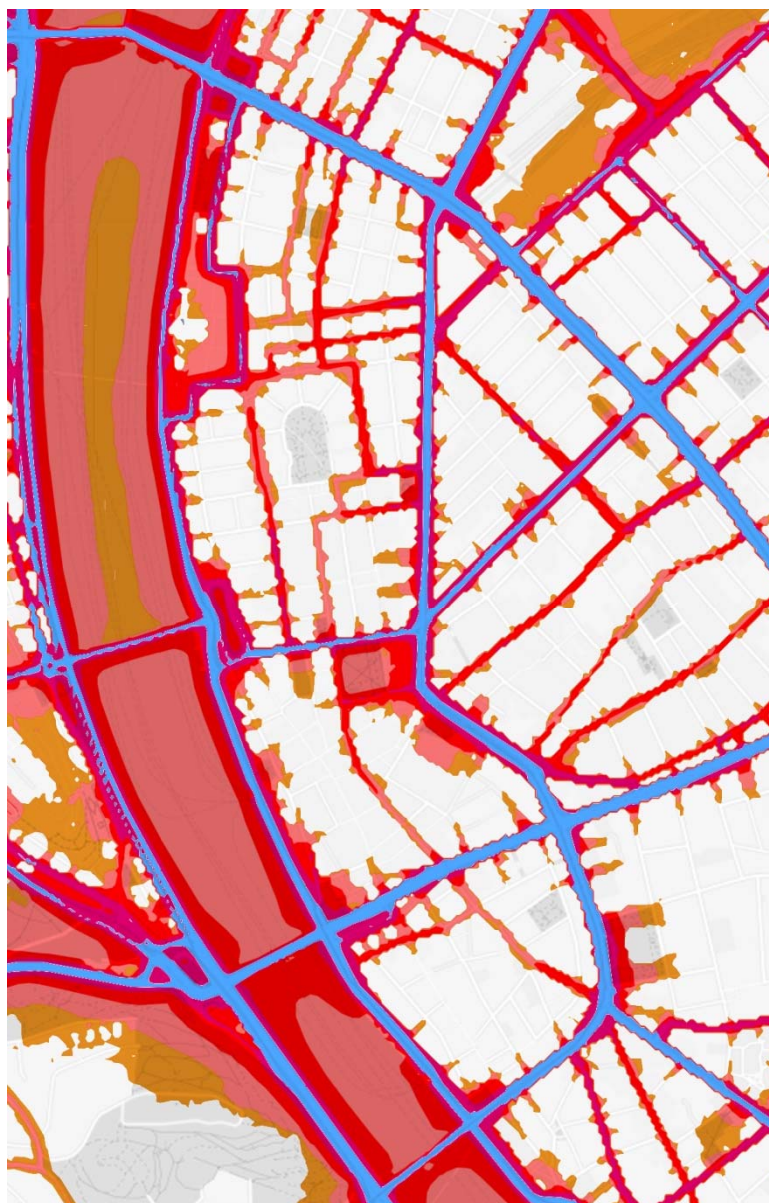
Közúti zajterherelés nappal jól láthatóan a kerület peremeit érintik leginkább. 75 dB feletti értékek a Szent István körút, Bajcsy-Zsilinszky út, Múzeum körút, a rakpartok, továbbá harántirányban a Kossuth Lajos utca és a József Attila utca tengelyében figyelhető meg a zajterkepek.hu adatai szerint.

A belsőbb területeken jelentősebb (60-65dB körüli) közúti forgalomból adódó zajterhelés

- a Szemere utca,
- Alkotmány utca,
- Kálmán Imre utca,
- Báthory utca,
- Hold utca,
- Nádor utca,
- részben az Arany János utca,
- Bécsi utca vége,
- Kecskeméti utca eleje,
- Irányi utca

esetében figyelhető meg.

A közúti forgalomból adódóan jelentősebb zajterhelésnek van kitéve napközben az Erzsébet tér, Deák tér, Podmaniczky tér, Széchenyi István tér, Kossuth Lajos tér, Március 15-e tér, Fővám tér.

nappali közúti zajterhelés legkiemelkedőbb területei

forrás: saját szerkesztés zajterkepek.hu 2017 évi térképe alapján

	Budapest	Pest megye	Közép-Magyarország
2000	559 100	268 279	827 379
2001	578 960	294 582	873 542
2002	594 246	324 026	918 272
2003	604 981	352 853	957 834
2004	602 114	368 311	970 425
2005	596 280	383 518	979 798
2006	593 138	396 868	990 006
2007	596 640	412 921	1 009 561
2008	596 481	426 629	1 023 110
2009	581 991	421 739	1 003 730
2010	573 315	418 010	991 325
2011	566 790	417 922	984 712
2012	565 563	422 107	987 670
2013	573 264	434 564	1 007 828
2014	583 694	446 788	1 030 482
2015	597 337	464 435	1 061 772
2016	611 941	486 467	1 098 408
2017	633 554	512 819	1 146 373
2018	659 513	537 952	1 197 465
2019	684 197	568 012	1 252 209
2020	690 560	585 684	1 276 244

1.4. SZEMÉLYGÉPJÁRMŰVEK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA

Budapest V. kerületében továbbra is a közúti közlekedésből fakadó ártalmak tekinthetők az egyik legfőbb környezeti kihívásnak. (ld. zaj, rezgésszennyezés, légszennyezés)

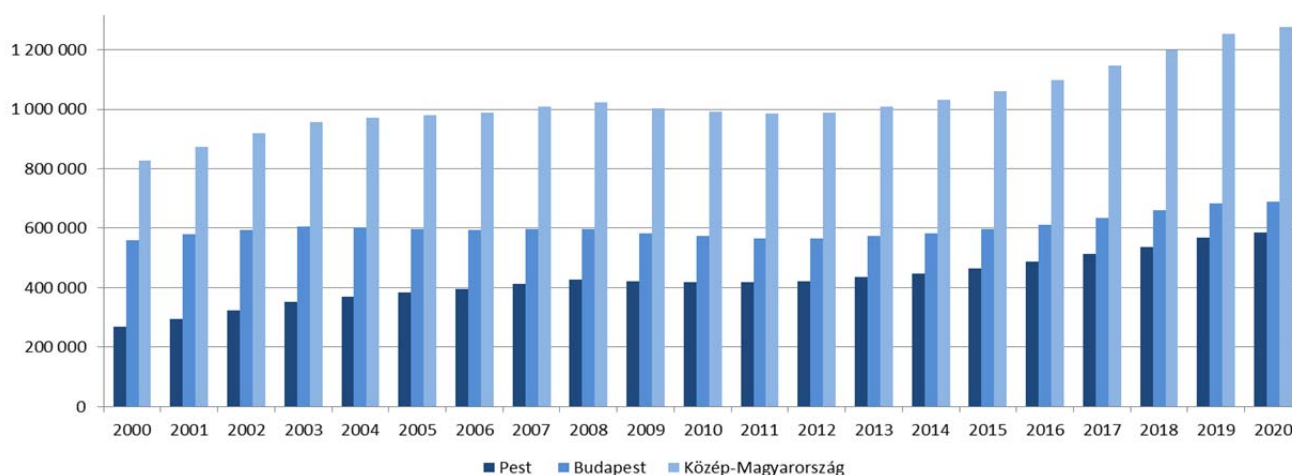
A személygépkocsik száma látványosan emelkedett az elmúlt 20 év során mind Budapesten, Pest megyében, mind a Közép-Magyarországi régióban. Míg a 2008-as világgazdasági válság hatására stagnálás mutatkozott, 2013-tól kezdődően újra egyre több gépjármű állt forgalomba. Míg Budapesten 2000-ben 559.100 gépjármű volt, úgy 2020-ra már több, mint 690 ezer.²

Jól látható növekedés figyelhető meg az V. kerületi gépjárművek állományában is. **Ezer lakosra 2019-ben már 686 személygépjármű jutott (!)**, miközben 10 évvel korábban még 600 alatt volt ez a szám.³

Ezzel egész Budapesten a legnagyobb gépjárműarányt képviseli az V. kerület.

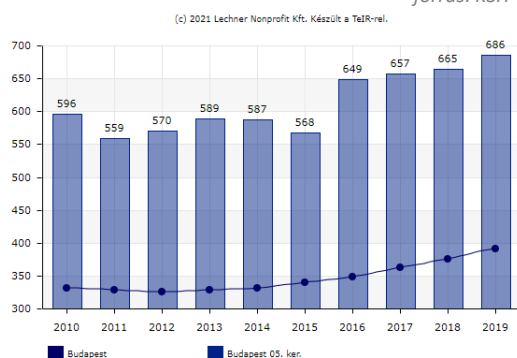
Mindezzel együtt országos tendencia személygépkocsi-állomány átlagos korának emelkedése. 2020-ban már 14,7 éves az személygépjárművek átlagos kora, míg 2010-ben még csak 11,3 év volt.⁴

A fentieket összegezve jól látható, hogy **egyre több, és egyre idősebb gépjármű közlekedik az utakon, ami az emisszió szempontjából kedvezőtlen.**

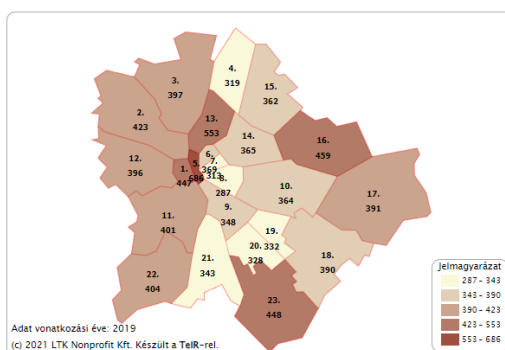

Közúti gépjármű-állomány
forrás: KSH

Közúti gépjármű-állomány
forrás: KSH, saját szerkesztés

Személygépkocsik száma ezer lakosra
Budapest V. kerület és Budapest egésze

Személygépkocsik száma ezer lakosra
forrás: TEIR

² KSH - 6.4.6.2. Közúti gépjármű-állomány, december 31. (2000–)

³ TEIR adatok

⁴ KSH - 24.1.1.26. A személygépkocsi-állomány átlagos kora gyártmányok szerint [év]

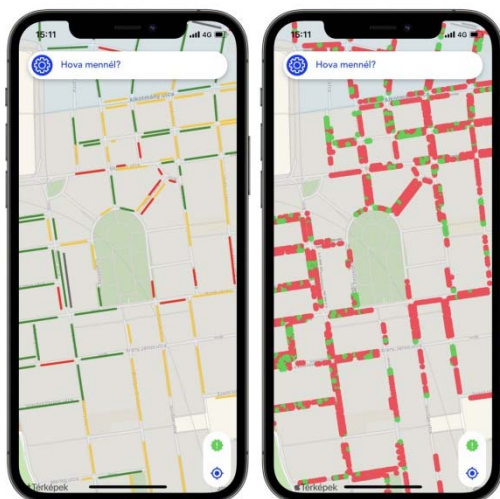
1.5. PARKOLÁSBÓL ADÓDÓ KÖRNYEZETI TERHEK

Belváros-Lipótváros Önkormányzata 2019-ben indította el az okosparkolás rendszerét. A rendszer elsődlegesen a szabad parkolóhelyek megtalálásában segíti a gépjárművel közlekedőket. Az autósok a Parker mobil alkalmazásban követhetik nyomon a férőhelyek alakulását.

A PARKER rendszer kiépítésért felelős Smart Lynx Kft. adatai alapján átlagosan több mint 30 000 autós halad át a kerületen, amely gépjármű forgalom - becslések szerinti - 30%-át parkolóhelyet kereső autók teszik ki.⁵

Az okosparkolás rendszerét Belváros-Lipótváros Közterület-felügyelet üzemelteti. A rendszer teljes kiépítése után nagyságrendileg 5200-5300 helyről válnak majd elérhetővé valós idejű foglaltsági adatok.

év	telepítési fázis	szenzorok száma
2018	Pilot időszak	135
2019	első szakasz	1315
2020	második szakasz	2385

A PARKER felhasználói felülete

forrás: <https://blkf.hu/hu/page/OkosparkolasBelvaros/>

A Smartlynx weboldalán található információk alapján becslések szerint az alkalmazás használói átlagosan 60%-kal kevesebb időt töltenek parkolóhely kereséssel, ami megközelítőleg 10 percet jelent parkolásonként, és jellemzően 62%-kal közelebb tudnak parkolni az eredeti úti céljukhoz.

Az okos parkolási rendszer hatására jelentősen javultak a környezeti- és életkörülmények a kerületben.

A levegő frissebb lett, csak a Parker alkalmazásnak köszönhetően **heti szinten átlagosan 1 100 kilogrammal csökkent a szén-dioxid kibocsátás**, illetve az alacsonyabb zajszennyezés és a szabad parkolóhelyet kereső autósok számának csökkenése is élhetőbb kerületet biztosít a városlakóknak. Emellett a Parkert használó autósok nem csak elégedettebbek lettek, de még üzemanyagot is spórolnak, heti szinten átlagosan 450 litert.⁶

forrás:

<https://smartlynx.hu/okos-parkolas-budapest-v-kerulet/>
<https://blkf.hu/hu/page/OkosparkolasBelvaros/>

Belváros-Lipótváros Önkormányzata az okosparkolás bevezetésén túlmenően több parkolóházzal is megállapodást kötött, melyekben lakossági parkolóhelyeket biztosítottak az V. kerületben állandó lakcímmel rendelkező lakosok számára. Az alábbi parkolóházakban van lehetőség díjmentesen várakozóhelyet igényelni:

Parkolóház megnevezése	Parkolóház címe
Szabó Ervin téri parkolóház	Budapest VIII. kerület, Baross utca 5
"Meininger Hotel" mélygarázs	Budapest IX. kerület, Csarnok tér 2.
"Mercure Budapest Korona Hotel" parkolóháza	Budapest V. kerület, Kecskeméti utca 14.
"Stadium Irodaház" mélygarázs	Budapest IX. kerület, Czuczor utca 2-10.
"Franklin Ház" parkolóháza	Budapest V. kerület, Reáltanoda utca 5.
Care Park - Opera Parkolóház	Budapest VI. kerület, Zichy Jenő utca 9.
Care Park - Weiner Parkolóház	Budapest VI. kerület, Weiner Leó u. 16.

A fenti intézkedések által az V. kerületben jelentősen javultak a parkolási feltételek, mely **környezeti szempontból is számottevő eredményként tekinthető.**

⁵ <https://smartlynx.hu/okos-parkolas-budapest-v-kerulet/>

⁶ <https://smartlynx.hu/okos-parkolas-budapest-v-kerulet/>

1.6. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

Közösségi közlekedés a belvárosban

forrás: BKK.hu

Környezeti szempontból kiemelt jelentőséggel bír, hogy az V. kerület Budapest közösségi közlekedéssel egyik legjobban ellátott területének számít.

A kerületet érintő, azon áthaladó kötött pályás járművek jelentős része **lokális emisszióval nem jár** (Metró, villamos, trolis), **zaj és rezgésterhelés** szempontjából nyilvánvalóan relevánsak.

A buszközlekedés legtöbb viszonylata és járműve a **Kossuth Lajos utcát** érinti, itt a **buszközlekedés forgalmi terhelése meghatározó**. A kerületet övező főutakon a villamosok, a 9-es busz és a trolis viszonylatok a meghatározók. A kerületet belső részét észak-dél irányba felfűző 15-ös és 115-ös buszok környezeti terhelése elhanyagolható amellet, hogy a kerület nagy részét kiszolgálja.

Az egyes viszonylatokon mostanra többnyire **korszerűnek számító**

- Ikarus 127V szóló
- Mercedes Conecto szóló
- Mercedes Conecto 2 szóló
- Modulo M108d szóló
- Volvo szóló
- Mercedes Conecto csuklós
- Mercedes O530 Citaro G csuklós
- Modulo M168d csuklós
- Volvo 7700A csuklós

buszok járnak.

Metrópótlás idején jellemzően Mercedes Conecto és Mercedes Conecto G 2 csuklós buszok szállítják az utasokat.

Az V. kerületben jellemzően megjelenő szóló buszok

Ikarus 127V szóló

Mercedes Conecto szóló

Mercedes Conecto 2 szóló

Modulo M108d szóló

Az V. kerületben jellemzően megjelenő csuklós buszok

Mercedes Conecto csuklós

Mercedes O530 Citaro G csuklós

Modulo M168d csuklós

Volvo 7700A csuklós

képek forrása:
bkv.hu

1.7. KISZOLGÁLÓ TEHERFORGALOM

Budapest teherforgalmi zónái és célforgalmas úthálózata
forrás: BKK - Budapest teherforgalmi stratégiája

csomagküldő szolgáltatók járművei Budapest belvárosában
forrás: LMCS - levego.hu

A kerület egésze része a belső városrészben létrehozott 3,5 t-ás össztömeg korlátozású övezetnek, mely azt jelenti, hogy 3,5 t feletti járművek csak engedély birtokában hajthatnak be a területre. Ez alól kivételt képez a 7,5 t-ás korlátozású rakpart. A korlátozás 7.00 – 18.00, illetve 22.00 – 05.00 óra között érvényes, az ezen kívüli ún. nyitott időszak, amikor a súlyosabb járművek is behajthatnak külön behajtási engedély nélkül, de csak fővárosi útvonal engedélyek beszerzésével. A korlátozás alól felmentést a Budapest Közút adhat a Teherforgalmi online behajtási információs-rendszeren (TOBI) keresztül.

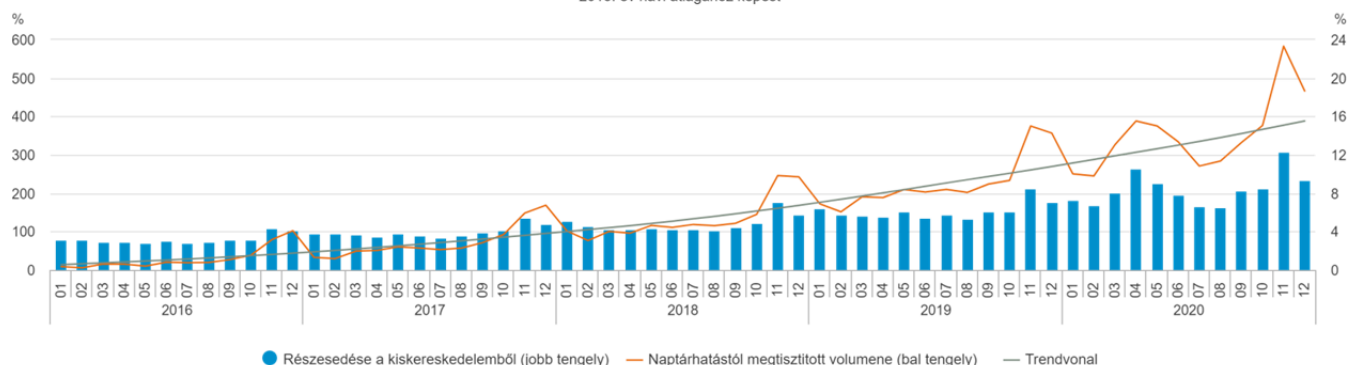
A kerület üzleteinek áruellátását kijelölt koncentrált rakodóhely hálózat szolgálja. Az ingatlanok jelentős részében található kereskedelmi illetve szolgáltatás funkció, melynek árufeltöltése a közterületről történik. Ennek figyelembevételével került kialakításra a térség jelenlegi koncentrált rakodóhely hálózata. Gondot a rakodóhelyek elhelyezkedése és foglaltsága okozhat. Lehetőség szerint a főutak mentén jelölik ki ezeket, hogy a lakó- és kiszolgáló utcákat a többletforgalom ne terhelje, azonban a busz- és kerékpársávok létesítése ezt megakadályozza. Ilyen esetekben a csatlakozó mellékutakban adnak helyet az áruszállításnak.⁷

A csomagküldő és internetes kiskereskedelmi forgalom volumene – folytatva az évek óta tartó dinamikus, töretlen bővülést – 2020-ban 39%-kal nőtt. 2020 áprilisában csúcsot döntött a csomagküldő és internetes kiskereskedelem növekedése, amikor is a közel 95 milliárdos forgalom mellett 70%-kal bővült a volumen az előző év azonos hónapjához képest.⁸

A pandémia hatására jól láthatóan áttérrelődött az üzleti vásárlások egy része a csomagküldő szolgáltatásokhoz.

A pandémia jelentősen növelte a kerületben is a csomagküldő szolgáltatók elterjedését, ezzel együtt a kerületben megjelenő gépjárműveinek számát.

A csomagküldő és internetes kiskereskedelem alakulása
2015. év havi átlagához képest

⁷ B-LKÉSZ megalapozó vizsgálata alapján (Urban-Lis Stúdió Kft, Közlekedés Kft.)

⁸ Helyzetkép a kiskereskedelemről, 2020

1.8. FORGALOMCSILLAPÍTÁSI BEAVATKOZÁSOK

Belváros-Lipótváros Önkormányzata immár több évtizede számos beavatkozást hajtott végre a belső utcák forgalomcsillapítása érdekében.

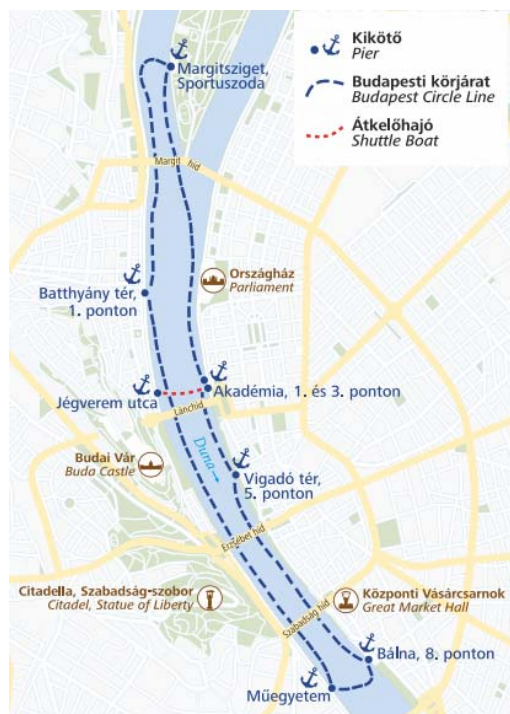
Az Önkormányzat a Lipótvárosunk Egyesület jelzésére lezáratta a Szabadság tér-Honvéd utca csomópontot, hogy megszüntesse az átmenő forgalmat. Ezt követően **jelentősen javult a környéken élők életminősége, mert jelentősen csökkent a forgalom.**⁹

A forgalomcsillapítással és a belső utak átépítésével egy időben történt a közterületi gyalogosfelületek kialakítása. **A belvárosi fejlesztés céljai között szerepel a gyalogosfelületek nagymértékű megnövelése,** ezért számos utca vált tisztán gyalogos vagy vegyes forgalmú utcává. Az átépített belvárosi utcák korszerű és dekoratív kialakításúak, melyekben azonnal megjelent a kereskedelmi és vendéglátó funkció, ezzel tovább erősítve az utcák gyalogos prioritását.

A gyalogos forgalom illetve a turisztika fejlesztése keretén belül a rosszul berendezett terek átépítése több helyen megvalósult, ilyen a Károlyi kert, Egyetem tér, Fővám tér, Március 15. tér, Petőfi tér, Erzsébet tér, Szent István tér, Szabadság tér, Kossuth Lajos tér, Olimpia park, Jászai Mari tér, a legutóbbi időben Szervita tér, József nádor tér, a Vörösmarty tér, és a Podmaniczky tér. Több, mint 1000 kerékpártámaszt telepített az Önkormányzat, melyeknél több, mint 2000 kerékpárt lehet elhelyezni. Az Önkormányzat emellett megindította a mikromobilitási pontok tervezését.

A korábbi években az Önkormányzat azért tiltotta ki a turistabuszokat a kerület területéről, hogy az utasaikra váró buszok nem tudják a lakóházak tövében járatni a motorjukat, amíg várnak az utasaikra.¹⁰

1.9. VÍZI KÖZLEKEDÉS

Hajóközlekedés a Duna fővárosi szakaszán
forrás: BKK.hu

Az V. kerület mintegy 3,2 kilométer hosszú partszakasszal rendelkezik. A belváros közelsége miatt, a kerületet érintő partszakasz kihasználtsága vízi közlekedés szempontból budapesti viszonylatban a legnagyobb, közel 30db kiépített úszóművel rendelkezik.

A kikötőket bérlő, igénybevevő társaságok hajózási útvonalai között megtalálható a külföldi és belföldi célállomású, a sétahajózárok, a városnéző járatok illetve a menetrendszerinti járatok is.

2012. július 01-től három vonalon indult az új városi hajózás, melyek közül kettő a D11 és a D12 járatok két helyen, a Petőfi téren és a Kossuth Lajos téren érintették a belvárosi partszakaszt. A járatok 1 órás követési idővel üzemeltek, napi 10 alkalommal. A hajójáratok déli végpontja a Kopaszi gát – BudaPart, északi végállomása a Rómaifürdő.

A hajók 35 – 40 évesek, de a belső teret folyamatosan modernizálják az igényekhez alkalmazkodva. Sebességük mindössze 20 km/h, így a menetidő tetemes, északi irányban 113 perc, déli irányban 99 perc.

A BKK-MAHART átkelőjáratként az Akadémia és a budai oldali Jégverem u. között üzemeltet hajójáratot, míg a Budapesti körjárat az Akadémiánál és a Vigadó térenél állomásozik.

A vízi közlekedés szempontjából a **hajók üzemi zaja** valamint a rakodásból adódó zaj okoz jelentősebb problémát a kerületben.

⁹ Belváros-Lipótváros Városfejlesztő Kft. adatközlése alapján

¹⁰ Belváros-Lipótváros Városfejlesztő Kft. adatközlése alapján

SZEMLÉLETFORMÁLÁS

1. KÖRNYEZETI NEVELÉS, SZEMLÉLETFORMÁLÁS

A környezettudatosságra nevelés Belváros-Lipótváros Önkormányzatának számos területén megjelenik mind a felnőttek, mind a fiatalabbak számára.

1.1. ÖNKORMÁNYZATI SZEREPVÁLLALÁS A SZEMLÉLETFORMÁLÁSBAN

Belváros-Lipótváros Önkormányzata aktív szerepet vállal a környezeti nevelés kapcsán, többek között

- részt vesz az Autómentes nap és Európai mobilitás hét keretében program szervezésével;
- évi kettő alkalommal veszélyes hulladék-gyűjtést tart;
- muskátli osztást tart kerületi lakosok számára;
- az Önkormányzat tömegközlekedési eszközök igénybevételeinek támogatásában 2020 évben 404 család részesült;
- Társasház támogatási program és ezen belül Zöldprogram keretében udvarfelújítási program (pl. növénytartók kihelyezése, kerékpártároló létesítése);
- 2020. október 12-én döntött a Képviselő-testület a mosható nadrágpelenka támogatás 2021. január elsejétől történő bevezetéséről.

1.2. KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET A BÖLCSDÉKBEN, ÓVODÁKBAN

A fenntarthatóság kialakítását már a bölcsődei ellátásban el kell kezdeni, hiszen a kisgyermekek játszva tanulnak, a környezettudatos gondolkodás és környezetünk védelme iránti igény, a jó szokások hamar beépülnek a személyiségükbe, a mindennapjaik részévé lesznek.

A Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerületi Egyesített Bölcsődékben fontos cél a környezettudatos szemlélet és magatartásformák megalapozása, ismeretnyújtás. Ennek érdekében

- a keletkezett hulladékot szelektíven gyűjtik (papír, műanyag, használt elemek);
- a nem használt helyiségekben lekapcsolják a világítást;
- ügyelnek a vízcsapok megfelelő használatára, példát mutatva, így alakítva a takarékoság szemléletét;
- a kisgyermeknevelők újrahasznosított (kupakok, papírgurigák stb.) és természetes anyagból (levelek, termések, főzött gyurma) készítik a különböző fejlesztő játékokat, az évszakokhoz kötődő bölcsődei dekorációkat, valamint a kreatív tevékenységek során is elsősorban a természetben

megtalálható vagy újrahasznosított anyagok használata jellemző. Ezekkel segítik, hogy a gyermekek megismerjék a környezetükben található anyagokat és azoknak a különböző felhasználási módjait;

- a „hulladékok” felhasználása során, hogy nem csak a gazdaságossági, hanem az esztétikai szempontok is érvényesülnek;
- jeles napokon, mint pl. a Víz napja, az Állatok napja, a Föld napja, az aktuális témához kötődő mesék, versek, mondókák, dalok közös élményével gazdagodnak;
- a mindennapokba beépült anyanyelvi- és zenei nevelés is támogatja a környezeti nevelést;
- A Föld napjáról évek óta virágültetéssel, magok csíráztatásával emlékeznek meg, az elültetett növényeket, magokat a gyermekek a kisgyermeknevelőkkel együtt gondozzák, locsolják;
- a bölcsőde csoportszobáiban is előtérbe helyezik a természetes anyagokból készült tárgyak használatát (pl. a játékok tárolására használt tároló kosarak);
- a szabadlevegőn tartózkodásuk alatt lehetőséget biztosítanak a bölcsődei ellátásban lévő gyermekeknek az őket körülvevő természeti környezet megismeréséhez, valamint az évszakok váltakozásával kapcsolatos természeti jelenségek megfigyelését;
- a bölcsőde székhelyén kialakított ún. élőfal behozza a természetet, mely nem csak esztétikai élményt nyújt a belvárosban élő gyermekeknek és az itt dolgozóknak, hanem a növények által javul a levegő minősége, páratartalma, ezzel egészséges környezetet teremt a gyermekek ellátásához, a jóllétükhöz;
- játékvásárlás során is előtérbe helyezik a környezetvédelemmel kapcsolatos játékeszközöket (pl. szelektíven gyűjtő kukás autó), így már ebben a koragyermekekben példát látnak a szelektív hulladékgyűjtésre, játék, tapasztalatszerzés közben épül be ez a szemlélet a gondolkodásukba, így a környezetükhöz való kapcsolatuk elmélyülhet.

A fenti módszerekkel, eszközökkel az Egyesített Bölcsődék dolgozói személyes, jó példával szolgálnak a gyerekeken keresztül a családoknak a környezetvédelemre, fenntarthatóságra vonatkozóan, emellett folyamatosan keresik az új lehetőségeket, hogy a bölcsődés kisgyermek minél biztosabb alapot kaphassanak a környezetük szeretetére, védelmére vonatkozóan, illetve amikkel az ellátás színvonalát emelni tudják.

A **Játékkal-Mesével Óvoda** számos környezettudatos nevelési elismeréssel, programmal rendelkezik, a környezettudatos szemlélet számos területen megjelenik:

- a **Zöld Óvoda** címet többször elnyerte;
- az óvodában Zöld Munkaközösség működik;
- Zöld Koordinátor címmel rendelkező;
- újrahasznosítás a fogalkozások során;
- szelektív hulladékgyűjtés működik;
- energiatakarékossági intézkedések (figyelemfelhívások);
- zöld ünnepek (pl. Takarítási Világnap, Állatok világnapja, Madártetetés, Víz világnapja, Föld Napja, Madarak-Fák Napja);
- gyermeki kutatómunkához kapcsolódó eszközök;
- természetsarok;
- természetes anyagok használata;
- Madárovi program;
- egészséges életmódra, étkezésre nevelés;
- önkormányzat által biztosított buszkirándulás során a cél a természeti környezetek meglátogatása;
- stb.

A **Balaton Óvoda Örökös Zöld Óvoda** címmel büszkélkedhet, az óvoda

- a környezetkímélő anyaghasználatra,
- tudatos takarékosagra,
- tudatos fogyasztói szokások kialakítására,
- energiatakarékosságra,
- szelektív hulladékgyűjtésre kiemelt hangsúlyt fektet.

Az óvodában külön programokat szervez, illetve azokon részt vesz, pl.:

- egészséghet,
- évente kétszer kirándulás
- múzeumlátogatások,
- Tudomány fesztiválon részvétel,

- szülőkkel együtt közös programok

Az óvoda fejlesztései során környezeti szempontból fontos, hogy megjelennek pl.

- természetes anyagú berendezési tárgyak, eszközök, burkolatok,
- energiatakarékos távvezérlésű kazán;
- 2019-es fejlesztés során gumiburkolatú udvar,
- kisméretű foci pálya,
- biokert stb.

*Újravilág kiállítás
forrás: Bástya Óvoda*

A **Bástya Óvodában** is hasonlóan nagy figyelmet fordítanak a környezet védelmére:

- a földszinti és az I. emeleti előtérben is kihelyezésre került a papír és műanyag szelektív hulladékgyűjtő edény, a gyerekek is szelektíven gyűjtik a szemetet a csoportokban és amikor nagyobb mennyiség összegyűlt akkor a pedagógussal közösen kiviszik az előtérben elhelyezett gyűjtőbe;
- Az intézmény földszintjén elemgyűjtő is van kihelyezve;
- minden évben tart egy "Újravilág" kiállítást, amelyen újrahasznosított anyagokból készült tárgyakat készítenek az óvoda gyermekei és az óvodapedagógusok, az így készült tárgyakat az óvodában kiállítás keretében egy hétig megtekinthetők.
- az intézményben energiatakarékos izzók szolgálják a csoportszobák, folyosók, öltözők és irodák megvilágítását.

A **Tesz-Vesz Óvodában** a környezettudatos szemléletformálás az alábbi tevékenységekben jelenik meg:

- nyomógombos csaptelepek felszerelése (bár az alacsony víznyomás nem tette lehetővé, hogy ezt általánossá tegyék);
- arra szoktatják a gyermekeket, hogy feleslegesen ne folyassák a vizet, a fogmosás ideje alatt zárják el a csapot;
- víztakarékos wc tartályaink vannak, aminek a használatára tanítjuk a gyermekeket;
- mosogatógép használata jelentős vízmegtakarítás érdekében;
- mosógépek víz és energia takarékos A+ besorolásúak;
- a szülőktől bekérnek használt papírt aminek másik oldalára még lehet rajzolni;
- szelektív papír és műanyag hulladék gyűjtés, újrafelhasználás foglalkozások során;
- az étkezés terén azt kéri a gyerekektől, hogy annyit kérjenek vagy a mostosorok gyerekei, annyit szedjenek, amennyit megesznek, vagy töltsenek folyadékot, amit megisznak;

- az elemek külön gyűjtése, elszállítása;
- a villanyhasználatban is a takarékosagra törekvés érdekében led fényforrások igénylése;
- újratölthető a szappanadagolók;
- az óvoda adottságai a komposztálást ugyan nem teszik lehetővé, a gyermekek hallanak a lehetőségről;
- családok ösztönzése, hogy újrahasznosított termékeket részesítsék előnybe;
- óvónénik színházának rendszeres témája a környezetvédelem, az állat és növényvédelem;
- külsős előadókat meghívása a témával kapcsolatos foglalkozások megtartására;
- részvétel a Balaton Óvoda környezetvédelmi továbbképzésein;
- látogatás a Krisna Völgybe, ahol megismerkedhettek az ÖKO település működésével;
- stb.

1.3. KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET - SEK ÉS BKT

A Segítő Kezek az Aktív Évekért Közhasznú Nonprofit Kft. és a Belvárosi Közösségi Tér elkötelezett a természet és a környezet védelme iránt, az üzemeltetés során nagy hangsúlyt fektetnek a környezettudatosságra, így megjelenik különösen:

- irodai papírfelhasználás csökkentése;
- az belső terekben növények kihelyezése;
- szelekív hulladékgyűjtés,
- kupak és elemgyűjtés;
- elektronikai hulladékok elszállíttatása.

A környezeti nevelés megjelenik a Belvárosi Közösségi Tér különböző programjaiban mind a fiatalok, mind az idősebb generációk számára.